

КОМІТЕТСЬКІ СЛУХАННЯ

"Перспективи та шляхи нарощування видобутку вітчизняних нафти та газу для підвищення енергетичної безпеки України"

від 09 червня 2015 року

Веде засідання Голова Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки М.В.МАРТИНЕНКО

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, дозвольте починати нашу роботу. Ви знаєте сьогодні, яка тема нашого зібрання, ми ініціювали разом комітет і Івано-Франківський національний технічний університет нафти та газу слухання на тему: "Перспективи та шляхи нарощування видобутку вітчизняних нафти та газу для підвищення енергетичної безпеки України".

Захід наш носить академічно-прикладний характер. Я вважаю, що ті категорії учасників слухань, які тут знаходяться, а це безпосередньо практики, які працюють в галузі, це науковці, їх, мабуть, більше всього тут сьогодні, таких слухань з такою кількістю вчених ми не проводили, а також законодавці дадуть можливість знайти нам плани, яким чином покращити ситуацію в нашій галузі, вклад її в економіку держави і зміцнити енергетичну безпеку держави.

Для України це питання надзвичайно важливе. Але ті проблеми, які є останні роки в галузі, я можу їх перерахувати, це те, яким чином ми оновлюємо основні фонди, як ми зменшили кількість геологорозвідувальних робіт, це те, які ми технології в галузі застосовуємо і в кінці кінців та фіскальна політика, яку проводить держава. Оскільки я депутат уже далеко не перше скликання, у нас кожен уряд намагається за рахунок цього побудувати щастя для бюджету за рахунок вітчизняної нафти і газу, і потім ми маємо ті проблеми, що маємо. Я тільки вчора, до речі, цікавився цифрами добової видобутки нафти і газу, і порівнював з минулорічними. У нас уже добувається не 55 млн.м³ на добу, а близько 53 мільйонів кубів, це тільки початок, якщо ми будемо тримати надалі платежі до бюджету, то в межах 55-70 відсотків, те, що є на сьогодні. Але про це я трошки скажу пізніше. Але ж маю інші проблеми. Ми знаємо, що після окупації Криму ми втратили майже 2 мільярда кубів видобутку газу, ми втратили деякі родовища, які непідконтрольні на Донбасі. Але все-таки, не дивлячись на всі ці речі, всі ми дуже добре знаємо, що ми можемо, якщо враховувати енергозбереження, в перспективі себе забезпечити цими видами палива якщо не на 100, то майже на 100 відсотків.

Яким же чином ми маємо рухатися, що ми повинні робити? Перш за все, що зробив комітет? Дещо ми зробили за останній рік. Перше – ми розробили енергетичну стратегію разом з Центром Розумкова. Вона пройшла експертизу в повідних інституціях світу, починаючи з відомих інвестиційних банків і європейським енергетичним співтовариством і міжнародним валютним фондом та інше.

Стратегія відпрацьована і відправлена в уряд. Поки ми реакції немає. Якщо урядовці тут знаходяться, це, знову таки, критика від всіх нас. Там, зокрема, і стосовно газової галузі, чітко виписані підходи як до фіскальної складової, так і до інших речей, яким чином працювати галузь повинна прибутково і успішно.

Крім того, за цей час на останній сесії ми прийняли Закон "Про ринок природного газу", який є важливим кроком на шляху до інтеграції з Європейським Союзом. Закон прийнятий, він вимагає дуже багато роботи щодо його імплементації, тому що питань дуже і дуже багато, і над ними треба плідно працювати.

Крім того, недавно був ухвалений Закон щодо стабілізації фінансового стану НАК "Нафтогаз України". Він багатьом не подобався, але він дасть можливість покращити розрахунки в галузі, а відповідним чином, більше коштів будуть отримувати ті структури, які займаються безпосередньо газовим видобутком.

Працюємо і над деякими іншими законопроектами. Стосовно фінансової частини, також пару слів. Ще напередодні складання бюджету в минулому році на 2015 рік Комітет прийняв чітке рішення, як це записано в коаліційній угоді, що максимальна ставка, яка може бути до глибин до 3 тисяч метрів на природний газ, це 35 відсотків. Ми це рішення повторили, як рішення Комітету. На жаль, нам не вдалося це зробити.

Недавно група депутатів Комітету внесла новий законопроект, який уже пройшов рішення профільного Комітету, оскільки це фінансова частина, це не наш Комітет, це Комітет податкової та митної політики. І буде найближчим часом внесений в зал. Де передбачаються зокрема наступні рентні ставки.

Газ, видобутий з глибин до 3 тисяч метрів, це 35 відсотків. Від 3 тисяч метрів до 5 тисяч метрів – 28 відсотків. І з глибин понад 5 тисяч метрів – 15 відсотків. Ми будемо наполегливо працювати в цьому напрямку, щоб цю ситуацію виправити ще на цій сесії. Це я бачу по цьому напрямку, одне з основних завдань нашого Комітету на найближчий час.

Шановні колеги! Я впевнений, що при такому складі учасників дискусія у нас буде цікава. Я попросив би декілька технічних речей щоб ми враховували. Перше. Ведеться запис. Тому включати всім мікрофон. Мікрофони знаходяться біля вас. Давайте встановимо регламент не більше 5-7 хвилин для виступаючих.

Потім в кінці, на базі тих пропозицій, які надходили до початку слухань, розроблений проект резолюції наших комітетських слухань. Ми також їх обговоримо, щоб врахували всі точки зору нашої дискусії.

І надалі я хотів представити слово моєму колезі, який знаходиться справа від мене, Крижанівському Євстафію Івановичу, академіку Національної академії наук України. Ректору Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, який виступив одним з головних ініціаторів наших комітетських сьогоднішніх слухань. Будь ласка, Євстахій Іванович.

КРИЖАНІВСЬКИЙ Є.І. Дуже дякую, Микола Володимирович! Я цей виступ хочу почати з того, що подякувати вам особисто, подякувати Комітету за надану можливість, що ми сьогодні маємо таку нагоду виказати свою позицію,десь в певній мірі засвітити результати, які ми маємо. І думаю, що це буде один із таких позитивних кроків наближення до запровадження тих наукових результатів, які ми маємо напрацьовані в нашому університеті. Тому дуже дякую.

Звичайно, ми вносили пропозицію, щоб сьогоднішні слухання відбулися в нашому університеті, тому що можна було би безпосередньо познайомитися з тою базою, яку ми маємо, і з тими результатами наукових досліджень. Але я скористаюся сьогоднішньою нагодою, і вважаю, що наше запрошення для всіх присутніх є дійсним протягом наступного

часу. І хто буде мати коли таку нагоду, відвідайте наш університет, ми з великим задоволенням вас познайомимо з методиками, з базою, з результатами, які ми маємо в нашому університеті. Тому що ми робимо одну справу, і сьогодні ми знаємо, що нелегкий час для нашої держави. І сподіваюся, що наша спільна праця дасть позитивний результат. Так що дуже дякую.

Вельмишановні народні депутати, представники нафтогазових компаній, колеги, науковці, пані та панове! Прошу, перший слайд. Наступний слайд.

Тут представлена коротенька інформація про наш університет. І те, що я сказав, можна буде безпосередньо познайомитися.

Значить, сьогоднішні слухання присвячені особливо актуальній проблемі: енергетичній безпеці держави, Впевнений, що в цій аудиторії немає потреби аргументувати щодо актуальності розглядуваної теми. Я дозволю собі тільки зацитувати, що "під енергетичною безпекою Україною слід розуміти спроможність держави забезпечити ефективне використання власної паливно-енергетичної бази, здійснити оптимальну диверсифікацію джерел і шляхів постачання в Україну енергоносіїв для забезпечення життєдіяльності населення та функціонування національної економіки в режимі звичайного, надзвичайного та воєнного стану; попередити різкі цінові коливання на паливно-енергетичні ресурси та створити умови для безболісної адаптації національної економіки до зростання цін на ці ресурси. Я думаю, що уважно послуховавши це визначення, ми даємо собі відповіді на питання: де нам треба ще багато працювати, щоб повністю реалізувати енергетичну безпеку держави.

Розглянемо кінцеве споживання палива за 6 років: з 2008 по 2013 рік. Прошу наступний слайд. Енергетичний баланс України за 2014 рік офіційно не опублікований, тому 2014 рік тут є не приведений. Сектор кінцевого споживання відображає первинну та вторинну енергії, які використовують споживачі.

Прошу наступний слайд. Аналізуючи структуру кінцевого споживання палива та енергії, бачимо, що нафта, нафтопродукти та природний газ складають понад 50 відсотків. В попередні роки в енергетичному балансі України відсоток нафти і газу був ще вищим. Це дозволяє стверджувати, що нафтогазовий комплекс – визначальний чинник енергетичної безпеки України. Крім того, у структурі імпорту палива природний газ є найбільш і складає за два попередні роки майже 57 відсотків. Відповідно до Указу Президента "Про Стратегію сталого розвитку "Україна – 2020" серед першочергових програм є Програма енергонезалежності, головне завдання якої – забезпечення енергетичної безпеки.

Серед головних цілей державної політики у сфері енергонезалежності є: нарощування видобутку вітчизняних енергоносіїв, власне чому ми і ініціювали сьогоднішні слухання; забезпечення максимально широкої диверсифікації шляхів та джерел постачання первинних енергоресурсів, зокрема нафти та природного газу; лібералізація ринку газу; повна реформа системи цін та тарифоутворення на енергію та палива; залучення інвестицій до модернізації газотранспортної системи України і реорганізація управління нафтогазової промисловості відповідно до Третього енергетичного пакету Європейського Союзу.

Створення умов для реалізації такої програми є надважливим завданням для України. З огляду на те, що XXI століття з точки зору енергетики має бути переважно газовим, про що стверджує Департамент енергетики США. Україна, що була серед піонерів та світових лідерів у сфері нафто- та особливо газовидобувної індустрії втратила ці позиції. Наука і промисловість повинні дуже багато зробити, щоб уникнути колапсу вітчизняного паливно-енергетичного комплексу, який зумовлений не міфічним виснаженням українських надр, а обвальним падінням глибокого буріння (прошу наступний слайд) та сейсморозвідки, хибною

економічною політикою та іншими негативними чинниками, що призвело до падіння видобування нафти і газу. Наступний слайд.

Все це знаходиться в різному протиріччі із науково-обґрунтованими перспективами нафтогазоносності нашої країни. В поточній ситуації необхідно зосередити зусилля на таких напрямках, які можуть надати порівняно швидкий і в той же час довготривалий ефект.

Перспективним є освоєння вуглеводневого потенціалу великих та надвеликих глибин в межах центральної частини Дніпрово-Донецької западини та Карпатської нафтогазоносною провінції. Пробурені в останній час дві надглибокі свердловини в Полтавській області підтвердили прогнози. Наукові установи буріння надглибоких свердловин започатковані ще у 70-і роки, під час буріння свердловини Шевченко-1, наші науковці приймали участь при спорудженні надглибокої Кольської свердловини, глибина якої перевищувала 12 тисяч метрів. Загалом в Україні пробурено 12 надглибоких свердловин.

Це як одна складова база.

Особливої уваги заслуговує шельф Чорного моря. За 30 років освоєння ресурсів чорноморської акваторії створена інфраструктура, напрацьовані технології буріння та експлуатації морських свердловин, виконаний величезний обсяг наукових досліджень щодо безпечної і без шкоди довкіллю експлуатації морських нафтових родовищ, створена система підготовки фахівців для виконання непростих робіт в морських умовах. Все це порушено російською анексією Криму. Неприпустимим є те, що одеське родовище, яке знаходиться виключно в територіальних водах України, на відстані менше 90 кілометрів від берега Одеської області не експлуатується Україною. Відстань до Криму близько 150 кілометрів, Україна втрачає за рік більше 1,5 мільярди метрів кубічних газу. На перший погляд, є проблема в тому, в який спосіб транспортувати видобутий газ Одеського родовища до материкової території України, адже ж газопроводи прокладені до Криму. В Інституті електрозварювання імені Патона НАН України спільно з Івано-Франківським національним технічним університетом нафти і газу та Національним університетом кораблебудування імені адмірала Макарова розроблено метод морського транспортування стиснутого природного газу – CNG, який вигідно відрізняється від відомих LNG та підводних трубопроводів простотою і відносно невисокою вартістю інфраструктури та гнучкістю при зміні маршрутів транспортування.

За браком часу я не буду робити порівняння, але я думаю, що ті недобрі періоди, які ми пережили з представленням відповідного ТЗ по LNG і інші питання є загрозами побудові "Південного потоку", говорить про те, що тут все-таки в користь запропонованого нашого способу є певні переваги. Тим більше, ми маємо на сьогоднішній день підтверджену підтримку інвестицій даного проекту.

Можливість такого транспортування повинна додати впевненості щодо початку процедур повернення Україні Одеського, Безіменного і Голіцинського родовищ. Додатковими перевагами технології CNG є можливість її застосування для збору газу з окремих свердловин особливо на ранніх стадіях розробки родовищ за відсутності розгалуженої інфраструктури промислових газопроводів. Наприклад, у Північно-Західній частині Чорного моря на прилеглому шельфі острова Зміїний виділено низку перспективних нафтогазоносних площ. Потенційні ресурси вуглеводнів знаходяться в значній кількості невеликих газоносних структур, які розміщені на значній відстані між собою. Для швидкого і ефективного освоєння таких родовищ доцільно при транспортуванні продукції застосовувати CNG-технології.

Добрий прикладом щодо освоєння шельфу Чорного моря може послужити Румунія. Після рішення Міжнародного суду ООН 3 лютого 2009 року у справі про делімітацію

континентального шельфу та виключних економічних зон України і Румунії морська територія між двома державами розподілена як 2,1 на один на користь України. Прошу слайд наступний.

Крім цього, з 26-и нафто-газоперспективних структур нашій країні відійшла 21-а,

Вивченість румунського шельфу розвідувальними свердловинами становить нуль чотири тисячі квадратних кілометрів на одну свердловину. Цей показник більш, ніж у 4 рази перевищує аналогічний для українського сектора акваторії Чорного і Азовського морів. Освоєння своїх родовищ дало можливість Румунії відмовитися від імпорту нафти і газу.

Дуже складна ситуація. 30 років ми працюємо на шельфі, а сьогодні частина наших результатів відійшла в Росію, частиною користуються Румунія. А для того, щоб провести пілотний проект нового виду транспортування в акваторії Чорного і Азовського морів не знайшлося жодної свердловини за виключенням родовища Стрілкове, маленького родовища, де ми не маємо можливості нічого робити. А в той час величезні напрацювання, надзвичайно величезні напрацювання.

Одна із перспективних джерел збільшення власного видобутку нафти і газу – це відновлення виведених із експлуатації і ліквідованих малодебітних свердловин. В Україні фонд ліквідованих свердловин складає майже 8 тисяч. За раніше існуючими технологіями нафтовилучення незначно перевищувала 30 відсотків, газовилучення, зазвичай, значно вище. Наявність нових вітчизняних технологій відновлення ліквідованих свердловин, включаючи і буріння бокових стовбурів дає можливість значно підвищити нафто-газовилучення.

За рахунок системного відновлення ліквідованих і недіючих свердловин можна додатково видобути до 5-6 мільярдів кубічного газу і півтора-два мільйони тонн нафти в рік.

Необхідно врахувати і те, що ліквідовані свердловини є екологічно небезпечні, бо через певний час корозією руйнуються обсадні колони та цементне кріплення, що приводить до забруднення довкілля. Наприклад, висока загазованість міста Борислава, нафтові плями на верхні землі у місцях старих родовищ на Заході України тощо.

З огляду на це, а також враховуючи, що свердловини – це дорогі інженерні споруди, їх доцільно повторно експлуатувати як джерела вторинної енергії. Є багато різних напрацювань, і ми володіємо такою інформацією, що сьогодні практично ніхто не дозволяє собі ліквідовувати і закривати свердловини. Тут є величезна перспектива. Я думаю, що ми сьогодні ще інформацію в цьому плані почуємо.

Процеси нафто-, газовидобування на всіх етапах є технологічно складними. Для їх реалізації використовується складне наукоємне обладнання, експлуатацію якого повинен здійснювати відповідно підготовлений персонал. Забезпечення оптимізації технологічних процесів вимагає глибоких теоретичних та експериментальних досліджень. Ступінь надійності в цих процесах має бути надзвичайно високим, незначні помилки можуть привести до великих екологічних катастроф. Прикладів є чимало.

Прошу наступний слайд. Це ми показали приклади в 2007 році на газопроводах аварії, але ми знаємо, що зараз, в даний момент ми переживаємо величезну екологічну катастрофу у зв'язку з тою пожежею, яка відбувається в Київській області. Я не хочу аналізувати і інші. Якщо би в Мексиканській затоці, коли був вилів, одночасно був би вибух, то потужність була би така, що Земна куля зійшла зі своєї орбіти. Тільки завдяки відповідним певним умовам це не сталося. Тому це є надзвичайно важливі питання, до яких треба мати особливо і особливо важне ставлення.

Наукове забезпечення розвитку нафтогазової промисловості здійснюється інститутами НАН України, університетами та галузевими інститутами. Фундаментальні та прикладні дослідження виконуються в академічних установах та університетах. Галузеві інститути в переважній більшості виконують проектні роботи.

Великий обсяг для наукового забезпечення нафтогазової галузі виконується Івано-Франківським національним технічним університетом нафти і газу. Прошу показати слайд наступний.

Кілька слів про кадрову політику. Університет має тісну співпрацю з найбільшими підприємствами нафтогазового профілю з питань підготовки кадрів, підвищення кваліфікації інженерно-технічного персоналу, отримання другої вищої освіти. Завдяки цьому спільними зусиллями нам вдалося впродовж 2012-2014 років дещо зменшити кількість осіб-виробничників, котрі не мали вищої нафтогазової освіти і працюючи в галузі отримали її через Інститут післядипломної освіти України, університету. Прошу наступний слайд.

Разом з тим, якби такі особи без відповідної освіти і кваліфікації не були в свій час прийняті на роботу підприємствами можна було практично в двічі збільшити кількість працевлаштованих випускників університету, молодих спеціалістів.

Маємо тверде переконання, що нафтогазова галузь потребує фахівців нового покоління з сучасними знаннями, здібностями і вміннями здатних генерувати інноваційні ідеї та якісно, якісного нового покоління людських ресурсів і людського капіталу в галузь. Але в цьому нам, на жаль, не вдалося переконати керівництво ПАТ "Укрнафта", бо протягом 2012-2014 років "Укрнафта" не запросила на роботу жодного випускника університету. В той же час, коли в 2006-2010 роках там працевлаштовували щорічно від 40 до 95 випускників.

Поряд із щойно зазначеною проблемою варто звернути увагу на необхідність підвищення якості практичної підготовки випускників університету. За статтею 6 Закону про вищу освіту під час атестації здобувачів вищої освіти вищий навчальний заклад зобов'язаний присвоїти випускнику відповідну кваліфікацію.

Такі важливі складові компетентностей майбутнього фахівця як професійні вміння та навички здобуваються, в першу чергу, під час практик на відповідних профільних підприємствах.

На ділі нафтогазові підприємства без ентузіазму надають університету бази практики. Окремі підприємства вимагають в оплати праці керівників-практиків від підприємства за кошти університету. Оскільки фінансування практиків в кошторисі університету відсутні, то це і є основною мотивацією відмови в підписанні угод на проходження практики.

Ще однією проблемою є конфіденційність інформації про виробничу діяльність нафтогазових підприємств, з якою стикаються студенти під час проходження практики. В результаті страждають рівень та якість курсового та дипломного проектування, ускладнено виконання студентами реальних проектів на замовлення нафтогазових підприємств, що активно здійснюється у провідних вищих навчальних закладах зарубіжжя. Ви знаєте, мені надзвичайно приємно, коли я відвідую університети є відповідні оголошення, де компанії виголошують свої теми, які би хотіли, щоб студенти розробили в своїх курсових, дипломних проектах, студент вибирає, з компанією контактує і реальний дипломний проект, і це є надзвичайно дешеві, багатоваріантний процес проектування, який є ефективний. Ми, на жаль, цього позбавлені, тому що у нас є обмежений доступ на окремих підприємствах, хоча всі ми тут студенти були і ми знаємо, що ми на кожній практиці ми працювали на робочих місцях, де мали можливість стикатися з найскладнішими процесами.

Сподіваємося, що сумлінне виконання статті 51 Закону "Про вищу освіту", за якою підприємства, установи та організації зобов'язані забезпечити створення належних умов для проходження практики на виробництві сприятиме усуненню зазначеного недолік.

Вища нафтогазова освіта подолала фактично тільки початковий етап реформування, коли більшість його пріоритетів вже сформовані, але подальші етапи реформування все більше стримується зовнішніми чинниками, і тільки спільними зусиллями з нафтогазовими підприємствами будуть досягнуті глибинні трансформаційні зміни у сфері вищої нафтогазової освіти.

Університет вишукує шляхи вирішення цих та інших проблем щодо забезпечення належних умов для отримання високоякісної освіти нашими випускниками. Принагідно інформуємо, що поряд з громадянами України нафтогазову освіту в університеті здобувають понад 600 іноземців з 37 країн світу. Наші випускники-іноземці добре себе зарекомендували в своїх країнах, з яких до університету надходять схвальні відгуки, характеристики.

Для проходження промислових практик студентами, проведення промислових досліджень аспірантами і докторантами університет отримав спеціальний дозвіл, ліцензію на користування надрами для геологічного вивчення надр, в тому числі і дослідно-промислово розробку чотирьох свердловин в Долинському нафтопромисловому районі. У процесі досліджень отримуємо продукцію, маємо проблему з її реалізацією, відповідно до Закону "Про нафту і газ" ми зобов'язані її реалізовувати через аукціон.

З 2012 року університет брав участь майже в усіх аукціонах і на таку кількість, і такої якості бажаних придбати цю продукцію не знайшлось. Ми маємо проблеми при зберіганні і є небезпека екологічних розливів і виливів, ну, виявляється, що є ці проблеми. Ми тоді, в 2013 році, звернулися до Першого віце-прем'єр міністра України за дозволом і сприянням, щоб передати цю нафту для Збройних Сил України безкоштовно. Відповідно підтримки не отримали. Серед пропозицій університету до рекомендацій сьогоднішніх слухань є пропозиція, відповідно редакційно вона сформулювала, що в разі таких випадків, щоб нам дозволили без аукціону реалізовувати таку невелику кількість нафти. Я не буду її цитувати.

Завершуючи, хочу запевнити, що Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу усвідомлює рівень важливості завдань щодо реалізації державної політики у сфері енергонезалежності і готовий разом з підприємствами і установами нафтогазового комплексу брати участь в їх вирішенні. В активі університету є ефективні напрацювання, як сприятимуть підвищенню енергетичної безпеки держави, частину їх ви сьогодні почуєте, вони будуть запропоновані нашими науковцями. Я дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І вам дуже дякуємо, Євстахій Іванович.

Працюємо далі. Пропонується надати слово Стрісі Максиму Віталійовичу заступнику міністра освіти та науки України. Тема: "Науково-технічне забезпечення нафтогазової галузі". Будь ласка.

СТРІХА М.В. Вельмишановний Микола Володимирович, вельмишановний Євстахій Іванович, шановні колеги з університетів і інститутів, шановні представники реального сектору! Сьогоднішня тема – надзвичайно важливо бодай з того, що майже 40 відсотків первинного енергоспоживання у нас припадає на газ, ви бачили, разом із нафтою – понад 50 відсотків. І водночас ви бачили ті цифри, які були на слайдах щодо власного видобування.

По газу певні стрибки з певним трендом до зниження, по нафті - стійкий тренд до зниження, попри оголошену, здається, 8 років тому цифру 8 мільйонів кубів, які ми можемо досягнути, от зараз маємо мільйонів тон, які маємо досягнути зараз має нижче трьох, нарешті минулого року.

І з того, що сказав Євстахій Іванович зрозуміло, що головна причина цього це насамперед не використання нашою сферою тих реальних здобутків наших науковців, які сьогодні вже могли б суттєво змінити ситуацію на краще.

Що саме Євстахій Іванович казав? Буріння на великих і надвеликих глибинах в Україні маємо прекрасні технічні напрацювання водночас маємо дванадцять свердловин. Перспективи на нафтогазоносності шельфу Чорного і Азовського морів окрім тих, на жаль, печальних політичних проблем, які виникли в зв'язку з російською агресією маємо не освоєння навіть тих площ, які могли б освоювати сьогодні в теперішніх українських умовах. Збільшення обсягів видобування нафти і газу на існуючих малодебітних та виведених із експлуатації свердловинах.

Євстахій Іванович, так само наголошував на тій цифрі от свердловину нафти викидали, екстрагувавши з неї 30 з чимось відсотків запасів нафти. Сьогодні застосування нових технологій, зокрема горизонтального буріння, що так само наші науковці вміють забезпечити дозволило б радикально збільшити цю цифру, однак не робимо принаймні в тих обсягах у яких мусять і могли б робити.

Можливості освоєння малих нафтогазових родовищ – теж великі проблемні питання.

На жаль, те, що робиться дуже часто робиться всупереч світовій практиці. Оскільки провідні компанії світу "Shell", "British Petroleum" це так само всі присутні тут чудесно знають 3-5 відсотків свого річного прибутку витрачають на інвестиції в дослідно-конструкторські розробки, які надалі мусять призвести до появи нових технологій.

На жаль, дуже багатьом суб'єктам нашого господарювання притаманна ну, скажімо, варварський, мародерський, хижацький підхід до експлуатації, використати, покинути – і все. Це – ще одна проблема.

Ну, і нарешті, ставлення держави до можливостей тут, які є, вбивчо ілюструються ще однією цифрою, яку Євстахій Іванович не назвав, але яку дозволю собі назвати я. У 2005 році, 10 років тому, Університет нафти і газу отримував щорічно за рахунок госпдоговірної тематики з нашими суб'єктами господарювання приблизно 3,6 мільйонів гривень на рік. У 2013 році ця цифра впала на порядок. Отже, йдеться про системну проблему, про те, що створено такі умови, в яких, на жаль, суб'єкти вітчизняні господарювання, практично, не зацікавлені або зацікавлені недостатньою мірою у використанні наукового потенціалу. Як наслідок видобуток здійснюється за старими технологіями, родовища виводяться з експлуатації тоді, коли вони далеко не витрачають, не вичерпують свій ресурс. І загальний тренд виявляється той, який ми бачили на малюнку.

Ну, я назву нарешті ще одну цифру, можливо, цікаво буде дізнатися шановним народним депутатам, от вся університетська наука в Україні без винятку коштує 400 мільйонів гривень, цебто менше 20 мільйонів євро. Цебто це менше, ніж бюджет одного західного університету середнього.

Вся наука Національної академії наук України сьогодні коштує державі менше, ніж 2,4 мільярди гривень за загальним фондом Державного бюджету, тобто це теж цифра, ну, яку соромно порівнювати з аналогічними показниками західних установ відповідно потужності.

Сьогодні ми опинилися в дуже тяжкій ситуації, коли, ну, зрозуміли, що без вітчизняної науки ми, на жаль, не знайдемо дуже багатьох відповідей на багато запитань. По дзвінку з Москви, як відомо, Ізраїль відмовився постачати Україні безпілотники. Але, слава Богу, у нас є ще достатньо високого рівня наука для того, щоб робити свої не гірші. І може, це рішення було для нас і корисним. Бо наші виявляться дешевшими, кращими в експлуатації.

Але, якщо пройшло б ще кілька років при такому рівні ставлення загалом до науки, боюся, що ця можливість була б втрачена. Сьогодні наука, це запорука і енергетичної безпеки держави, і запорука загалом виживання держави як такої. Відтак міністерство подало свої рекомендації до комітетських слухань. Серед них, звичайно, ті, які мають фаховий характер і стосуються запровадження тих нових технологій, наукових здобутків, про які буде йтися і я думаю, що ми це зробимо.

Але є надзвичайно важливе питання, яке має вирішене бути на політичному рівні. Це залучення коштів в цю сферу. І тут зрозуміло, що має бути ухвалено низку державних рішень про від, скажімо, надання права суб'єктам господарювання здійснювати фінансування господарської тематики та проектів міжнародної технічної допомоги через комерційні банки і хоча б державної форми власності. Бо ситуація всім відома з казначейським фінансуванням, призводить до величезних проблем при таких речах. Зараз, правда, у нас покращилася, мушу визнати, ситуація в зв'язку зі збільшенням наповненості казначейського рахунку. Але страх замовників все одно лишився. І боюся, що довго ще лишатиметься.

Безумовно, мають бути розроблені відповідні зміни до Податкового кодексу щодо звільнення навчальних закладів від сплати податку на додану вартість за виконані науково-дослідні роботи та наукові послуги, якщо кошти від замовників не надійшли на розрахунковий рахунок. Сьогодні є така абсурдна ситуація, коли люди власне мусять сплачувати податки за те, за що вони не отримали відповідних коштів від замовників. І низку інших заходів.

Ми дуже ще раз вдячні Комітетові, який ініціював таке слухання. І сподіваємося, що в співпраці науковців і реального сектору економіки такі будуть знайдені реальні рішення для покращення ситуації у цій сфері, бо таку вимогу ставить перед нами життя: або це зробимо, або, на жаль, загинемо. Гинути не хочеться. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Максим Віталійович, за вашу цікаву доповідь.

І пропонується надати слово Кунцяку Ярославу Васильовичу, професору Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Тема: "Перспективи збільшення видобування нафти і газу за рахунок відновлення малодебітних і виведених з експлуатації свердловин та розробки малих родовищ". Будь ласка, Ярослав Васильович.

КУНЦЯК Я.В. Дякую.

Шановні, як видно із слайду, ми у 906 році добували нафти стільки, як добуваємо зараз, а в 70-і роки ми добували достатньо у всякому випадку газу для своїх потреб і нафти майже добували для своїх потреб. Ресурси у нас є, ресурси є і кадровий потенціал є. Євстахій Іванович у своїй доповіді цього торкнувся питання. Глибокі свердловини, величезні запаси, які можуть при невеликих вкладеннях, щоб зробити експедицію, за 5 років можна в рік купити обладнання спеціальне і освоювати глибокі, надглибокі глибини. Це хоча б 5 свердловин в рік, за 10 років ми закриємо питання по газу повністю. Там мільйонні дебіти.

На шельфі Чорного моря є величезні ресурси. Я заодно є Генеральний директор КБ "Буругінструменту", яке 12 років розбурювало шельф Чорного моря, всі свердловини на Штормовому, Голіцинському, Одеському родовищі, ми всі горизонтальні свердловини забезпечили траєкторією. І успішно видобувається нафта і газ. І можливо відновити всі роботи. Не так багато грошей, це купити дві платформи, щоб доставляти газ, як сказав Євстахій Іванович, яким трубопровід 90 кілометрів. За два роки можна реанімувати всю структуру "Чорноморнафтогазу", і будемо через 5-6 років підготовлені до буріння Безіменного родовища, уже повністю, так би сказати, воно розвідане. Можна також нарощувати видобуток нафти і газу.

У нас величезний резерв в ліквідованому фонді свердловин. Нові свердловини на старих родовищах, які ми вже видобуваємо, з 896-го року у Бориславі перші свердловини почали добувати. В нас же багато родовищ, ну, ніби слон в посудній лавці перетоптав. Щоб добувати нові свердловини у старих родовищах вже не раціонально, вони ніколи не окупляться.

А от є технологія, і цією технологією користується весь світ: ліквідована свердловина використовується, як на слайді зарисовано, зарізається вікно, буриться боковий стовбур з телеметрією в малих діаметрах, у необхідному напрямку, і свердловина отримує друге життя і вже нову свердловину бурити недоцільно. І всі країни світу, в тому числі, і Росія, хоча має багато нових родовищ, і Білорусія, 25-30 відсотків нафти і газу добувають за рахунок введення в дію старих родовищ.

Як сказав Євстахій Іванович, в нас таких свердловин, фонд налічує біля 7,5-8 тисяч, майже половину нафтових, половину газових, це фонд, щоб було зрозуміло, вдвічі більших, ніж фонд діючих свердловин. Але це фонд не вічний, ми не лишимо ті свердловини наступним поколінням. Там є, значить, обсадні труби, які виходять – корозія і їх життя – максимум 25-35 років. І зараз цей фонд свердловин, який масово набурювався в 70-ті роки, зараз буде приходити в упадок і буде втрачений назавжди. Значить, якщо для цих напрямків надглибокого буріння, щоб освоїти необхідно біля мільярда - півтора мільярди доларів і 5 років часу, щоб почати отримувати перші результати, якщо для шельфу Чорного моря необхідно, щоб виготовити платформи, закупити, відновити, треба 3 роки, а потім почати, через 5 років почнуть надходження, так для ліквідованого фонду свердловин тільки одне голосування в парламенті і ніяких не треба додаткових ні фінансів, ні інвеститорів, ні коштів. В нас є достатньо такого легкого обладнання, у нас є свої власні технології, не треба ні "Шлюмберже", ні "Халібуртона", нікого не треба, в нас все є, ми можемо очолити ту роботу. Через півроку будуть перші результати, через 5 років в нас буде 5-6 мільярдів газу додаткового, 1,5-2 мільйони тонн нафти, це реальні розрахунки, це реально це все, це аналіз родовищ, все це робиться.

В цілому світі такі свердловини не оподатковуються ні рентою, ні ПДВ, навіть в Росії є такий закон з 1999 року. Вони звільнили, щоб ввести не тільки ліквідовані, а всі – недіючий фонд і звільнити все від податків. В нас також є закон, в нас є закон в Податковому кодексі 252.21, який стосується важкодобувних запасів нафти, газу, там родовищ визначених і так далі, є постанова 838 Кабінету Міністрів, ще не було ні одної фірми в Україні, яка за три роки пройшла би всі ті рогатки, які там наставлені в цій постанові, і не пройде бо нікому не стане грошей, ніколи. Тому треба робити так, щоб не було корупції, щоб вони йшли в дію, треба робити закони прямої дії.

Що стосується ліквідованих свердловин? Їх же ніхто цю нафту ніяк не добує. Це додаткова нафта і газ, додатковий ресурс, якщо його звільнити від податків, він буде привабливим цим значить, щоб туди піти вкладувати гроші, добувати цю нафту і газ. Україна не буде тратити валюту, опосередковані податки підуть на робочі місця, піде зарплата, використання

матеріалів, включається мультиплікатор і не треба тратити валюту, економія в рік за 2-3 мільярдів так сказати доларів на покупку рідкої нафти і газу.

Знаєте, тут тільки в цьому законі 5221 ми там продумали з депутатами ініціаторами того діла, я прошу всіх депутатів підключитися, дуже необхідна річ, вивести за рамки ліквідовані свердловини, які можливо відновити боковими стовбурами, буріння бокових стовбурів, інакше неможливо. І причому поставити, допустимо з 1 Травня до цього часу, які ліквідовані чи 1 січня і крапка. Щоб не було. сказав зараз поліквідуєте всі свердловини, щоб без податків нафту видобувати, які ліквідовані, такі ліквідовані. Вони ліквідовуються комісіями досить серйозно і там же нічого немає. І значить оце якби сказати реальний буде вклад, який можна започаткувати уже, який дасть нафту, який дасть газ, який дасть багато так би сказати надходжень додаткових у бюджет і ні копійки з бюджету.

А решта всі так би сказати ці напрямки, що надглибоке буріння шельф Чорного моря причому ми то все вміємо, у нас поки що як казав Євстахій Іванович є кадри, поки що, які добувають нафту і газ у Росії і в усіх ближніх країнах. Значить, а скоро вони вийдуть за віковий ценз і у нас кадрів не буде, на жаль. Я дякую за увагу. Я прошу розуміння, і прошу підтримати оцей законопроект доопрацювати, і вложити туди душу і запустити його хоч цього року.

Ви зробите корисне діло для держави. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ярослав Васильович.

Слово надається Вітренко Юрію Юрійовичу, директору з розвитку бізнесу Національної акціонерної компанії "Нафтогаз" України.

Тема доповіді: "Основні напрямки реформування та розвитку Національної акціонерної компанії "Нафтогаз" України.

Будь ласка, Юрій Юрійович.

ВІТРЕНКО Ю.Ю. Дякую.

Ми про реформи можемо говорити годинами не тому, що ми любимо говорити, а тому, що як казав наш Президент і прем'єр-міністр реформа газового сектору, реформа "Нафтогазу" – це найважливіше, найскладніша реформа, яку ми зараз маємо економічна принаймні реформа в країні.

Тому, але час обмежений, і тому відповідно я буду про щось говорити, про щось не говорити, потім можете поставити запитання ми з радістю на це будемо відповідати.

Якщо можна наступний слайд. Ще наступний.

Я не думаю, що комусь потрібно нагадувати чим займається Нафтогаз. Ми видобуваємо газ, ми транспортуємо газ, ми постачає, продаємо газ на оптовому ринку облгазу, який потім постачають населенню або продаємо теплокомуненерго, також постачаємо промисловості.

Можна наступний слайд, і ще наступний.

Я хотів почати з того короткого опису з старої місії Нафтогазу. Або навіть він створювався? Бо на нашу думку проблеми, які ми зараз обговорюємо були вони закладені ще при створенні, коли створював його Ігор Бакай – за часів Кучми. Було зрозуміло, що з одного боку є така комерційна, як тоді казали тема, Туркменська програма на якій з одного боку і держава заробляла, бо отримувала відповідно дешевий газ і люди заробляли, які постачали туди певні товари і товарно-матеріальні цінності.

З іншого боку були дуже добрі відносини з Газпромом на рівні українських керівників "Укргазпрому", Комітету, особисті стосунки, люди працювали там 40 років там бурили щось там і прокладали газопроводи, і вони не могли домовитися про приблизно пріоритетний, справедливий обмін, бартер послуг транзиту на російський газ.

Але з іншого боку, також були такі завдання стратегічні: не дати приватизувати якісь стратегічні нафтогазові активи, і з цим, в принципі, там справилися, як ми кажемо, захист неконтрольованої приватизації, і безпека постачання. Всі розуміли, що все ж таки ні промисловість України, ні населення України без газу обійтися не може, тому було конче необхідно, щоб все нормально працювало.

Але от ми там кажемо про пункт 6, оце міна, яка була закладена, яка зараз вибухнула, це те, що держава розуміла, що є певна «совєтська» або радянська спадщина, і є певний соціальний запит або вимога щодо патерналізму. Тобто люди, вони вимагали дешевих цін на газ, і держава тоді не пішла на якісь радикальні реформи, і сказала: "Ні, от, "Нафтогаз", дивись: у тебе є прибуток від транзиту, у тебе якісь інші прибутки, в тебе є відносно невеликі так звані "марджинальні витрати" на газ власного видобутку, відповідно, ти все збери це до купи, і за низькою ціною продавай газ населенню".

Я тут зупинюсь, що таке "марджинальні витрати". Дивіться, коли ми вже розбурили, коли ми облаштували свердловину, то, відповідно, витрати просто для того, щоб цей газ подати в систему, вони відносно невеликі. Але якщо ми подивимося на витрати так званого "повного циклу", розвідати, потім розвідувальне буріння, експлуатаційне буріння, облаштування свердловин, все це дуже великі кошти, бо це дуже капіталоемка галузь, в принципі. Якщо це ігнорувати, якщо дивитися тільки на "марджинальні витрати", то, дійсно, виходить, що ціна, собівартість газу, як у нас тут всі економістами стали, вона дуже низька.

Можна наступний слайд? Ситуація кардинально змінилася з приходом Путіна до влади в Росії, бо він замінив В'ячеслава, і та стара гвардія, яка мала нормальні відносини з нашими керівниками, вона пішла. І нові люди, які прийшли, в них було таке завдання от, теж таке нове слово "віджимати Україну", і вони це почали ще з 2000 року. Відповідно, все, що було зроблено після цього, це зробити так, щоб, ви знаєте, в 2005 році не було вже контракту цього де-факто бартеру. Всі інші там, не буду зараз казати багато речей, які зробили відносини з Росією непаритетними і несправедливими.

Відповідно нас просто почали обкрадати. "Газпром" щодо того, які ціни вони нам виставляли, вони користувалися відповідно своїм монопольним становищем, вони заблокували нас повністю щодо можливості отримати газ з інших джерел. Вони контролювали де-факто всі наші інтерконектори або точки з'єднання. І тому відповідно вони мали цю можливість нас обкрадати.

З іншого боку, оця роль патерналістська, вона залишилася. Тобто у нас не було вже того економічного прибутку, який був від більш-менш пропорційних відносин з Росією. Ми вже, як могли, відповідно використовували ті активи, які створило попереднє покоління ще за радянських часів. Всі ці свердловини, родовища, які там знаходилися і облаштовувалися ще з радянських часів. Але при цьому держава і народ вже привикли до того, звикли до того, що відповідно у нас дуже низькі ціни.

Можна наступний слайд? Тут, можливо, не дуже добре видно. Але ми на цифрах доводимо, що коли починалося це, ми отримували від транзиту більше, ніж ми витрачали на закупівлю російського газу. А коли це вже закінчувалося, коли ми підійшли до межі, то відповідно ми отримували. Наприклад, від транзиту 3 мільярди, а сплачували за газ 12,9 мільярдів, це кубів, там є розрахунки. Ми сплачували в 3 рази більше, ніж ми отримували від транзиту.

При цьому, якщо ми подивимося, різниця, наприклад, між середньорічною ціною газу для населення, яка встановлювалася для українців, це передостанній рядок, і цінами, які були європейськими, вона, наприклад, становила 355 доларів у 2013 році.

Ми потім порахували, якщо можна, слайд № 6, скільки держава фактично забиравала оцього прибутку з нашої галузі і віддавала у вигляді прихованих субсидій населенню. Це наступний слайд, там 4 пункт повинен бути. Ми підраховали, що держава тільки в 2014 році 3,8 мільярдів доларів фактично вилучили з нашої галузі і віддала населенню або там Фірташу, там, це питання відкрите – кому, але у вигляді цих прихованих субсидій. Відповідно як може розвиватися галузь видобувна, як може розвиватися наука, як може прозиватися розвідка, коли держава фактично весь, навіть не прибуток, а весь грошовий потік, який залишається після операційних витрат, після просто обслуговування тих родовищ, які вже є, держава фактично з галузі вилучає?

Оскільки часу обмаль, я все ж таки підійду до того, що відповідно ми почали робити, тому, якщо можливо, слайд 12. Я перепрошую, що так галопом по Європах, бо часу дійсно дуже мало.

Всім зрозуміло, принаймні там всім, хто в цій галузі працює, що необхідно було радикально реформувати галузь, бо підійшли ми вже дійсно до дуже небезпечної межі, коли ми втрачали не тільки галузь, а втрачали вже державу. Цілі, які ми визначили, це умовно структуризація цих цілей, по-перше, це ми вважаємо, що для того, щоб цю міну, яку я казав, яка була закладена ще за часів створення "Нафтогазу" і створення започаткування української вже нафтогазової галузі за часів незалежної України для того, щоб цю міну якось вилучити, для цього потрібно перейти від таких радянських відносин до відповідно ринкових відносин. Ми вважаємо, що, на жаль, в сучасних умовах, в умовах інтеграції в європейське співтовариство, в умовах де-факто розвитку ринкових відносин в Україні, ми не можемо зберегти якийсь анклав таких радянських планово-економічних відносин тільки в газовій галузі. В нас була така ілюзія, але ця ілюзія виявилася дуже небезпечною. Тому іншої альтернативи, ніж створювати нормальний ринок газу, в Україні немає. Ми казали вже, як я розповідав, що коли "Нафтогаз" створювався, дуже великий акцент робився на відносинах відповідно з Росією. Коли ми прийшли після вже Революції гідності, ми розуміли, що, як я вже казав, відносини з Росією настільки були дискримінаційними по відношенню до України, що це було загрозою для національної безпеки. За рік, я вважаю, що принаймні такий критичний ризик нам вдалося зняти. Вже зараз ми створили можливості, фактично, повного забезпечення потреб у імпортованому газі з джерел неросійських, відповідно, те, що ми називається реверсом. Ми приблизно імпортуємо 20 мільярдів, 20-25 в нас потреби, і ми вже можемо отримувати приблизно 20 мільярдів із Словаччини, Польщі і Угорщини.

Нещодавно минулого тижня ми писали угоду між операторами українськими і угорськими щодо так званого "віртуального реверсу". І ми маємо можливість зараз ще збільшити, відповідно, можливість отримання реверсного газу.

Крім цього, ви знаєте, я не буду на цьому зупинятися, ви знаєте, що ми маємо контракти з провідними європейськими компаніями, маємо можливість купувати газ дешевше, ніж нам продавав "Газпром" навіть після всіх політичних знижок в зимовому пакеті і так далі, і в принципі, ми вважаємо, що критичний ризик ми зняли, і тому саме час зараз сконцентруватися на наших внутрішніх проблемах. Дійсно, казали інші поважні виступаючі,

головне завдання – це розвивати внутрішній видобуток. Я б навіть сказав, головне завдання – це менше споживати газу, бо найкраща енергія, це та, яку ви не витрачаєте, але після цього, після енергоефективності наш наступний пріоритет – це збільшення власного видобутку.

Але ми тут, дійсно, в нас погляд розходиться, і зараз це дуже така палка дискусія щодо того, як це робити.

Ми вважаємо, що ключова проблема – це ціноутворення. Бо як я вже казав, оці радянські підходи, коли ми кажемо, давайте державі, скажемо державі, щоб держава більше вкладала у видобуток... Ну, не працює це. Держава, ми розуміємо, держава зараз у війні. Є інші пріоритети, і зараз, ну, просто це "маніловщина", розумієте, казати, що давайте ми скажемо державі, щоб держава більше вкладала. Як ми бачимо, зараз інша проблема: держава з приватного нафто- і газовидобутку вилучає всі кошти. І зараз потрібно відбитися, щоб це, принаймні, не робилося, а не казати, що давайте, держава буде більше вкладати.

Тому мені здається, що пріоритет, які ми маємо всі ставити, якщо ми хочемо нашу галузь з цієї прірви, в яку вона котиться, якось витягти, це, дійсно, зробити нормальний ринок газу, коли всі видобувачі можуть продавати газ за ринковою ціною в Україні. А потім вже вони будуть бачити. Якщо ринкова ціна така, що має економічний сенс видобувати з цієї свердловини, бурити, розвідувати і так далі, вони вже будуть вирішувати, розумієте? Будуть для цього і інвестиції. Як ми бачимо, настільки це зрозуміла галузь, нафтогазова, що якщо буде ринкова ціна, то будуть інвестиції навіть у часи війни.

Інша проблема, яку ми дійсно бачимо, але мені здається, що інші виступаючі про це скажуть, це оподаткування. Ми дійсно вважаємо, що ці ренти, які зараз встановлені, вони не те, що несправедливі, вони просто неефективні. Рента, в принципі ми вважаємо, що будь-яке усереднювання ренти, коли ми кажемо, ось така середня рента, яка має якусь, якийсь надприбуток вилучати. Проблема у тому, що завжди будуть свердловини, щодо яких є економічний сенс видобувати. Але за рахунок навіть ренти у 35 відсотків, розумієте, вони вже будуть нерентабельними.

Постає питання. А чому з цих свердловин не видобувати все ж таки газ для того, щоб не купувати імпортований газ, не платити ці кошти "Газпрому", не витрачати на це валюту, розумієте? Розвивати внутрішній ринок, розвивати, створювати робочі місця. Тому мені здається, що це питання більш навіть складне, ніж просто зниження ставок ренти.

Ще буквально пару слів. Ми реально працюємо над створенням ринку газу. Ми брали участь при прийнятті Закону щодо ринку газу. Зараз у нас є конкретні наступні кроки. Ми працюємо над підзаконними актами, щоб імплементувати цей закон. Ми вийшли вже на конкретні пропозиції до уряду, як зробити так, щоб на ринку була реальна конкуренція. Бо нас звинувачують у тому, що ми монополісти. Ми кажемо, ми не хочемо бути монополістами, ми дійсно хочемо зробити вільний, конкурентний і прозорий ринок.

І не дивлячись на те, що ми монополісти, ми самі запропонували конкретні механізми, як це зробити у всіх сегментах ринку щодо всіх споживачів. Ну, є ще інші питання, над якими ми працюємо. І Стокгольм, і субсидії, і енергоефективність. Але мені здається, що це має непряме відношення до теми цієї дискусії.

Останнє. Щодо нашого власного видобутку. Це "Укргазвидобування". І можливо, зараз ми отримаємо контроль над "Укрнафтою" і це буде "Укрнафта". Ми проводимо багато різних заходів, ну, перш за все, "Укргазвидобування" проводить, бо це колектив, який має і науковий потенціал, і технічний потенціал для того, щоб дійсно власноруч розвивати видобуток. Як ми нещодавно, наприклад, навіть мали семінар і ми з'ясовували, дійсно

головна проблема – це ціна і відповідно відсутність фінансових можливостей для того, щоб застосовувати новітні технології, розвивати видобуток.

Але все одно, ми розуміємо, що є іноземний досвід, необхідно залучати наших європейських партнерів, американських партнерів як щодо інвестицій, так і щодо обміну технологіями. І ми працюємо над різними варіантами як комерційними, так і некомерційними, більш на урядовому рівні. Ми вважаємо, що нашу галузь очікує дуже значна реформа, галузь маєтись на увазі – газовидобувна. І ми теж вважаємо, що це дасть нам можливість кардинально збільшити видобуток газу. Наші розрахунки показували, ми там сперечалися, дійсно все залежить від інвестицій, але принаймні ми може збільшити це відсотків на 30. Є розрахунки, які показують, що ми зможемо збільшити це на 50 відсотків. За умови ще заходів щодо енергоефективності ми за 5 років можемо вийти на рівень, коли нам доведеться імпортувати дуже мінімальні обсяги газу або взагалі не має буде потреби імпортувати газ. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, я просив би всіх надалі витримувати все-таки регламент, тому що ми сьогодні не розійдемося. Список виступаючих – досить великий, ми трохи перебираємо вже регламент.

І надалі слово надається Касянчуку Сергію Васильовичу начальнику відділу виробничого департаменту НАК "Нафтогаз України". Тематика виступу: проблемні питання та перспективи нарощування видобування газу та нафти Національною акціонерною компанією "Нафтогаз України". Будь ласка.

КАСЯНЧУК С.В. Дякую.

Ще раз, доброго дня, шановні пані та панове! Свій виступ я хотів би почати з невеличкого аналізу ресурсної бази, тої основи, яка, власне кажучи, лежить в самому нарощуванні видобутку, оскільки, якщо не буде що видобувати, то і нарощувати його неможливо.

В надрах України державний баланс корисних копалин обліковує понад понад 1 трильйон видобувних запасів газу. Власне кажучи, величина дуже велика. І якщо скажімо, ми би ці запаси видобували середньорічним темпом хоча би 4-5 відсотків від загального обсягу на рік, це давало би Україні можливість видобувати порядку 45-50 мільярдів метрів кубічних газу, що при нинішньому обсязі споживання абсолютно достатньо для того, щоб забезпечити потреби в Україні в цьому важливому енергоносії. Проте, на жаль, впродовж не менше, скажімо, останніх семи-п'яти років обсяги видобутку на Україні не перевищують 20-21 мільярда метрів кубічних.

Причиною цьому перш за все є та ресурсна база над якою зараз ми працюємо. Той же самий мільярд, який ми згадали, так от той один трильйон, про який ми згадали ці запаси, на жаль, 85 відсотків з них сконцентровані на родовищах, які уже розробляються, причому розробляються 40-50 років.

Більше того, приблизно 60 відсотків цих запасів, що розробляються сконцентровані на шести найбільших і двадцяти чотирьох середніх родовищах. Ці родовища, де сконцентровано 60 відсотків запасів відповідно забезпечують і приблизно 60 відсотків видобутку.

Решту десь порядку 400 дуже дрібних родовищ дають всього-на-всього 28, а в деякі роки 30 відсотків видобутку. Ці великі родовища, які формули видобуток України в попередні роки, в попередні 30 років давали свого часу, і не чотири і не п'ять відсотків від загального обсягу запасів, а давали до 10 відсотків.

На жаль, зараз вони знаходяться на завершальній стадії розвідки пластова енергія їх зменшилась, і ми зараз практично вилучаємо ті залишкові запаси, які на них залишилися. Саме найгірше фізичні закони ніде ми від цього не дінемося по цих родовищах є поняття щорічного падіння видобутку внаслідок вичерпання цих запасів. Це наших щорічних 7, 8... Сім, вісім відсотків, які для забезпечення стабільних обсягів видобутку треба компенсувати кожного року. Будь-який додатковий видобуток – це перевищення над оцим темпом падіння, яке ми можемо досягнути тільки за рахунок проведення додаткових нових більш високоефективних, більш наукоємних робіт на існуючих родовищах. Ну, але ж ми самі розуміємо, що проведення цих робіт вимагає постійного збільшення обсягів фінансування внаслідок того, що запаси в нас все більше і більше стають виснаженими і важковидобувнішими. Тобто, ну, як ніби глобальна стратегічна задача для нарощування видобутку – треба починати з новими, ще нерозвіданими запасами, нерозвіданими ресурсами. Їх в надрах України абсолютно достатньо, це майже 4,7 трильйона метрів кубічних газу. Якщо в результаті проведення геологорозвідувальних робіт їх перевести в запаси, ну, з урахуванням тих коефіцієнтів, які склалися в нас на даний час, то з цих нерозведаних ресурсів ми можемо отримати ще один мільярд запасів. Причому це будуть запаси не на старих виснажених родовищах, де ми фактично дорозробляємо їх, а запаси нових родовищ, які і зможуть нам забезпечити тих самих 4, 5, 6, 8, 10 відсотків від загального обсягу запасів у видобутку. Ну, власне кажучи, основою для проведення цих геологорозвідувальних робіт є наявність спеціальних дозволів у надракористувачів для того, щоб їх відповідно до чинного законодавства, можна було освоювати. На жаль, саме для державних підприємств ситуація із забезпеченням спеціальними дозволами склалася дуже складна. З 2007 по 2013 рік чисельність спеціальних дозволів на користування надрами для геологічного вивчення, ну, у підприємств НАК "Нафтогаз України" зменшилося з 143 до 78, а в "Укргазвидобуванні", зокрема, з 104 до 50. Більше того, період з 2010 по 2013 рік ні ПАТ "Укргазвидобування", ні "Укрнафта" не отримали жодного нового спеціального дозволу на геологічне вивчення нових ділянок надр, тобто вони працювали на тих ділянках, що у них залишалися. В 2014 році цей процес дещо розблокувався, "Укргазвидобування" почало отримувати спеціальні дозволи, а "Укрнафта" не почала. І зараз склалася ситуація, що в другій по величині нафтогазовидобувного підприємства на Україні немає жодного нового спеціального дозволу на геологічне вивчення, він далі працює на старих ділянках.

Результатом цього, разом з зменшенням обсягів робіт, стало те, що, зокрема, "Укргазвидобування", яке попередні роки забезпечувало 85 відсотків первинних запасів по Україні, скоротило свій щорічний приріст запасів майже у 4 рази, замість 22 мільярдів прирощується всього на всього 5 мільярдів тонн умовного палива, це при тому, що світова практика каже: "Для того, щоб видобуток нарощувати, приріст запасів має бути більший від поточного видобутку в 2 – 3 рази." Результатом цього є і те зменшення видобутку, яке т ми спостерігаємо зараз по "Укргазвидобуванню".

Особливо погано, це ще в тому світі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я прошу вибачення, прошу вас трошки згортатися, регламент.

КАСЯНЧУК С.В. Добре.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я буду вже трошки вмішуватися у вас виступ.

Будь ласка.

КАСЯНЧУК С.В. Добре, вибачте.

Власне кажучи, для виправлення цієї ситуації, крім того, враховуючи те, що державні підприємства, які входять в сферу управління Нафтогазу України, вони є основними формувачами ресурсу газу для забезпечення потреб населення, до того часу, поки ця в певному плані соціальна функція буде зберігатися за ними, необхідно вжити термінових заходів по реформуванню системи надання спеціальних дозволів. Це, перш за все, спрощення процедури надання спеціальних дозволів. Друге, це формування якогось спеціального фонду, перспективних структур, об'єктів, які будуть надаватися тільки тим підприємствам, які будуть забезпечувати формування ресурсу газу для потреб населення. Ну і третій важливий захід, який вбачається в цьому плані, це обов'язкова передача повноважень по наданню спеціальних дозволів від Мінприроди до Міністерства енергетики вугілля, як для органу, який відповідає за забезпечення потреб країни в паливно-енергетичному ресурсами.

І ще буквально хвилиночку, я прошу вибачення. Насправді для роботи з тими родовищами, з тими запасами, які в нас вже зараз є, і з перспективними ресурсами, які теж нам потрібно освоювати, основним інструментом є свердловина. Саме за допомогою свердловини ми ці запаси освоюємо і вилучаємо нафту і газ. І без кардинальної зміни системи відведення землі для потреб спорудження нафтової і газової свердловин, без розблокування цього процесу, без максимального скорочення його термінів сподіватися на швидке нарощування обсягів видобування нафти і газу просто немає смислу.

Щонайменше двічі ці законопроекти, які це передбачали, вже проходили перше читання. Я сподіваюся, що в цьому році Верховна Рада знову повернеться до цього питання – і накінець-то ми розблокуємо це питання.

Вибачте, на жаль, не зміг сказати все. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ще раз: регламент.

Слово надається Нестеренку Олексію Григоровичу, головному інженеру ПАТ "Укргазвидобування". Тема доповіді: "Видобуток природного газу: сьогодення і перспективи". Будь ласка, Олексій Григорович.

НЕСТЕРЕНКО О.Г. Доброго дня, шановні колеги. Я, мабуть, більш приземлено охарактеризую той стан справ, який сьогодні є в нафтогазовій галузі, і особливо в ПАТ "Укргазвидобування", і що необхідно робити для того, щоб не тільки стабілізувати цей стан, а й мати шляхи щодо подальшого приросту видобутку вуглеводнів.

На сьогодні в компанія, акцентую, поки ще забезпечує в Україні до 75 відсотків власного видобутку природного газу, до 70 відсотків приросту запасів вуглеводнів і до 75-ти обсягів геологорозвідувальних робіт на нафту і газ. На балансі компанії у розробці знаходиться 140

родовищ, залишкові балансові запаси нібито і непогані: станом на 01.01.2015 року складають 674 мільярди кубічних метрів, які числяться в ДКЗ, але це всього 28 відсотків від поточних запасів. Із них тільки 12 відсотків, або 250 мільйонів, - це активний газ, який підлягає сьогодні вилученню. І для його вилучення необхідно мати 7-8 мільярдів гривень щорічно інвестиційної складової. Тут наголошувалося за міський рівень відбору, я скажу, що сьогодні в компанії один з найвищих на пострадянському періоді відсоток відбору, який сягає сьогодні до 5-5,5 відсотків. В останні роки, як і в цьому році, видобуток газу ведеться в умовах постійного природного зниження пластового тиску, що призводить до щорічного падіння видобутку газу із виснажених родовищ в межах 1 мільярда кубічних метрів. Так як 80 відсотків основних за запасами родовищ виснажені на 70 відсотків і більше, а 60 відсотків газу видобувається із свердловин, які були введені в експлуатацію ще до 2007 року. Незважаючи на це товариство протягом останніх 4 років, 2010-2014 року, підтверджувало не тільки стабілізацію, а і поступове нарощування видобутку. Так, видобуток у минулому році у порівнянні з 2014, 2013 роком збільшився майже, з 10-м року збільшився майже на 300 мільйонів, і цей показник склав 15 мільярдів 113 мільйонів кубічних метрів.

Разом з тим не вирішення протягом останніх років ряду принципових питань, на яких постійно наголошує товариство, як на рівні центральних органів влади, так відомств, призводить до зменшення видобутку газу в 2015 році у межах 3 відсотків у порівнянні з 2014 роком або у фізичних одиницях це десь в межах 400 мільйонів кубічних метрів газу. Це напряду впливає і на неможливість перекрити обсяги видобутку газу, яке товариство втрачає у зв'язку з припиненням видобутку на 5 родовищах, які знаходяться на непідконтрольній території в зоні АТО, а це в межах 15-18 мільйонів кубічних метрів в місяць. Разом з тим ми чітко розуміємо, що для стабілізації нарощування видобутку, яке можливе тільки при наявності та визначенні двох основних факторів.

Перший. Це необхідно мати ту відповідну ресурсну базу, яка повинна відповідати річному обсягу видобутку. Ресурсна база щорічно повинна поновлюватися новими площами під сейсмічні пошуко-розвідувальні роботи та відкритими новими родовищами. Дійсно, тут прозвучало, приріст повинен бути по класиці 1 до 3, видобуток до приросту ми рахуємо, хоча б вийти на приріст до видобутку 1 до 1,5. Про що можна говорити, наприклад, коли за 2014 рік компанія видобула 15 мільярдів 110 мільйонів, приріст склав 7 мільйонів тонн умовного палива. Тобто один до мінус два з половиною. В минулому році компанія видобула 15 мільярдів, знову ж, 113 мільйонів, приріст склав один до мінус трьох. Тобто один до мінус трьох.

Тому це основний фактор нашої галузі, який ми повинні мати. І другий фактор. Це для підтримки видобутку з діючого фонду свердловин, з наявної ресурсної бази та дотримання проектів розробки родовищ необхідно в ціні реалізації газу мати ту мінімальну інвестиційну складову, яка б забезпечувала максимальне скорочення розриву між поточним видобутком та природним падінням.

Що ми маємо на практиці? Якщо взяти ресурсну базу, за останні 7 років, з 2007 по 2014 рік вона скоротилася по компанії на 65 відсотків. Якщо в цьому році ми мали 120 спецдозволів на величине вивчення нових площ, то в минулому році ця цифра скоротилась до 46 відсотків. За цей же період компанія отримала тільки 4 нових спецдозволи.

В той же час за цей період "Держгеонадра видала в межах 140 нових спецдозволів. Тому стан забезпечення стабілізації та нарощування видобутку напряду залежить від поповнення ресурсної бази. Як приклад, от, за останні 12 років основним джерелом обсягів видобутку були нові родовища, які відкрила компанія ще в 1999-у і в 2002 році. Це Кобзівське та Ульяновське з початковими запасами в 50 мільярдів кубічних метрів газу. Цьому передувало надання протягом трьох років 71 спецдозволу на геологічне вивчення нових площ.

Для порівняння наведу приклад, що за останні 7 років компанія відкрила 23 родовища. В 10 разів більше але із загальними запасами 6 мільярдів, в 10 разів менше. Тому сьогодні, виходячи із сказаного, компанії необхідно щороку отримувати в межах 12-15 спецдозволів на геологічне вивчення нових площ, якщо треба виходити на видобуток щорічний не менше 15 мільярдів кубічних метрів в рік.

10-12 площ необхідно щороку готувати під сейсморозвідку та передавати під пошуково-розвідувальне буріння, яке до 2018 року необхідно довести до 160-180 тисяч погонних метрів. Тобто збільшити цей показник у два рази в порівнянні з поточним роком. Тільки при цих умовах прирости запасів вуглеводнів зростуть до 18-22 мільйонів тонн умовного палива, а річний видобуток газу може досягти рівня 2014 року, тобто 15 мільярдів, і мати поступове його нарощування. Це основне завдання і ціль, яке сьогодні ставить перед собою товариство.

І, дійсно, от тут прозвучало от як позитивний фактор: в минулому році компанія отримала 9 спецдозволів на геологічне вивчення нових площ, в цьому році в опрацюванні 15. І ми думаємо, що це буде хорошим стимулом для того, щоб відновити і в подальшому мати певні ресурсні можливості по видобутку.

Разом з тим, компанія розуміє, що навіть при оптимальних обставинах в наданні спеціальних дозволів на нові площі необхідно 3, 4, 5 років на геологічне вивчення даних площ, і тільки після цього можливе їх введення як в дослідно-промислового, так і в промислового експлуатацію. Тому компанія планує реалізувати ряд інвестиційних проектів, які направлені на більш інтенсивне використання на сьогодні ресурсної бази. Але для цього повинен вирішуватися і другий фактор – це відповідна величина інвестиційної складової в ціні реалізації газу. От в попередній ціні газу, яка була незмінною з 2010-го по 1 квітня поточного року, річна інвестиційна складова складала півтора мільярда при мінімально необхідній в три – три з половиною мільярди, тобто в два рази була занижена.

Тому товариство вимушено було всі ці останні 5 років розраховуватися за низьку цінову політику дефіцитом власної інвестиційної складової. Як наслідок: прострочення в термінах ввід в експлуатацію ряду основних об'єктів, які б сьогодні мали стабілізацію видобутку природного газу. На жаль, ця тенденція зберігається і після підвищення ціни реалізації газу з 1 квітня поточного року: вона збільшилася в 4 з половиною рази – і сьогодні дорівнює 1 тисяча 908 гривень з ПДВ за тисячу кубічних метрів. Але відповідну інвестиційну складову знівелювало автоматичне підвищення рентних платежів до 20-ти до 70-ти відсотків.

Шановні колеги, ви, мабуть, знаєте, що час видобутку дешевого газу пройшов. І щоб утримувати видобуток на рівні стабілізації інвестиційна складова з кожним роком буде тільки збільшуватися.

Недовкладення капітальних інвестицій з року в рік неминуче призведе до зменшення видобутку. От приклад наведу по цій фінансовій складовій.

Про яку стабілізацію можна говорити, коли в серпні поточного року в перехідному податковому періоду при зміні ціни податкові зобов'язання компанії складають 5,2 мільярда, а загальний дохід від реалізації газу – 2,1 мільярда. А треба сюди додати ще 200 мільйонів заробітну плату, а сюди ще треба додати 35 мільйонів вартості енергоносіїв і так далі.

Разом з тим ми розуміємо складність надходження коштів до бюджету. І в своїх пропозиціях ми просимо повернути рентні платежі на рівень попередньої ціни до 20 відсотків, але їх пониження, теж сказав Микола Володимирович, до 30 відсотків – це той був перший крок для стабілізації роботи компанії в плані не тільки стабілізації, а збільшення видобутку природного газу. Стримує на сьогодні видобуток і не вирішення на

законодавчому рівні змін до Земельного кодексу України в частині спрощення процедури відведення земельних ділянок від буріння свердловин та будівництва об'єктів видобутку вуглеводнів, проекти змін станом на 01.01.15 року відпрацьований як на рівні органів виконавчої влади, так і Комітетів Верховної Ради.

Прохання: внести на розгляд Верховної Ради. Хоча цей законопроект 13 лютого був внесений у сесійний зал, але був знятий. Що за цим стоїть? Приклад. У минулому році із невчасного відведення землі компанія не забурила 22 свердловини. Сьогодні прямі втрати по видобутку складають в межах 50-80 мільйонів кубічних метрів. За 5 місяців поточного року сьогодні бурові стоять, не можуть зайти на точку у межах 12 земельних ділянок. Уже сьогодні проглядаються втрати у межах 30 мільйонів. А у наступному році величина подвоїться втричі. Разом з тим, відчуваючи всю...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексій Григорович, регламент.

НЕСТЕРЕНКО О.Г. Ну можна висказатись хоча б раз. Ще 3 хвилини і я закінчу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За 7 хвилин можна все сказати.

НЕСТЕРЕНКО О.Г. Ні, не все... третину тільки можна сказати.

Ми добре відчуваємо ту відповідальність, компанія, яка лежить на наших плечах, знаючи, що весь видобутий природний газ іде для соціальних потреб, для потреб населення. Тому ми, не зважаючи на всі труднощі, на прогресуючий дефіцит інвестиційних коштів, реалізуємо ряд проектів, які в принципі на протязі 15–16-го років їх втілення дозволить не тільки стабілізувати, а і мати поступові збільшення видобутку до 20-го року. Ну я не буду їх перераховувати, це в основному стосується станцій.

І от ще наведу от такий приклад. Дійсно сьогодні ми повинні втілювати передові технології, які сьогодні в світі. Так от я хочу сказати, що незважаючи на дефіцит коштів, ми знаємо, що для підтримання пластового тиску при видобутку нафти в світі застосовується одна технологія для підтримання пластового тиску за допомогою водневого фактору. Так от в кінці 90-х років німецька фірма "Лінде", яка стабілізується на виробництві азоту, запропонувала використання чистого азоту для підтримки пласта тиску не тільки нафтових покладів, а і газу, і на газоконденсатному родовищі Хабшан в Арабський Еміратах був застосований цей проект, він успішно сьогодні працює, це був перший проект в світі, і другий був використаний в Мексиці, на родовищі Кантерель.

Я хочу сказати, що компанія в червні-липні місяці втілює на своїх родовищах третій проект в світі в застосуванні чистого азоту чистотою три дев'ятки для підтримання пластового тиску на Котилевське родовищі в плані видобутку природного газу і конденсату. Також компанія сьогодні має можливість втілити проекти при відповідній інвестиційній складовій щодо удосконалення технологій потужних гідророзривів пластів, у нас є родовища, де можна додатково взяти до 100 мільйонів газу в рік. Сьогодні питання піднімалося по малодобітним свердловинам, дійсно це так і в компанії з року в рік ця величина свердловин збільшується, і от компанія також в 12-му році вперше застосувала вітчизняний малогабаритний компресор,

до речі вінтів, це вперше в практиці вітчизняного видобутку, 4 роки працює цей компресор, на трьох родовищах додатковий річний видобуток складає 16–18 мільйонів, ставимо 20 компресорів, 450-500 мільйонів додаткового газу можна брати і так далі.

Ну, і компанія працює плідно сьогодні над новими технологіями по застосуванню таких як, застосування колтюбінгових установок, пересувних азотних установок тощо. Цей перелік можна ще продовжувати не одну годину над чим працює компанія, повторюсь, єдине, що треба допомогти компанії, це для того, щоб в ціні реалізації газу була відповідна інвестиційна складова. Вона сьогодні враховується в межах 8 мільярдів гривень.

І на завершення. ПАТ "Укргазвидобування", працюючи майже 55 років на вітчизняному ринку видобутку вуглеводів має відповідний виробничий, технічний і кадровий потенціал. Компанія знає, що робити і як робити, і здатна сама втілити ті інвестпроекти, які дійсно дозволять збільшити видобуток природного газу, але і потребує допомоги на загальнодержавному рівні у вирішенні слідуючих питань.

Перше. Це в прийнятті Верховною Радою України змін до Земельного кодексу.

Друге. Надання щорічно 12-14 дозволів для нових площ.

Третє. Зменшення рентних платежів з 70 до 30 відсотків. Щомісячних гарантованих стовідсоткових розрахунках за поставлений природний газ, от сприянні і відведенні землі під наливні споруди, от ще останній приклад. От в поймах річок Сула і Коломак Полтавської області є підтверджені запаси в 7 мільярдів метрів кубічних газу і в лісових смугах от Полтавської області Комишнянське родовище і Львівської області Вишнянське родовище є запаси, підтверджені, 6 мільярдів. Тобто 13 мільярдів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексій Григорович, я вас дуже прошу, ну, у нас же не тільки газовидобування.

НЕСТЕРЕНКО О.Г. Завершую. І останнє, прохання щодо прийняття правил розробки нафтогазових родовищ, яке вже з 2007 року ну ні як не можемо їх прийняти. Ну, в мене все, коротко.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексій Григорович, дякую, ви скільки нам наговорили. Насправді, у вас існує 2 проблеми, це основні, які треба вирішувати, на їх треба концентруватися. У вас на сьогодні ефективна ставка рентна 70 відсотків при тому, що ціна на ринку продається на 2 тисячі гривень дешевше і НАК "Нафтогаз" вам не платить гроші. Це основна ваша проблема. У вас був єдиний механізм – спільна діяльність, яку теж вбила Верховна Рада, тому що сказали, що там корупція, можливо, там є корупція. Але і цей механізм зараз не працює, все, всі ці дозволи, інше, воно все якось вирішується.

НЕСТЕРЕНКО О.Г. Ви сказали, що під запис іде, тому надиктували, щоб потім там його розшифрувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тому я вас прошу, дорогі колеги, якщо хтось хоче, щоб ми послушали когось окремо і довго, давайте домовимось, наступний тиждень. Я просив би витримувати регламент, буду перебивати, прошу вибачення.

Далі, у нас виступає Гожик Петро Феодосійович академік Національної академії наук України, директор Інституту геологічних наук Національної академії наук України. Тема: "Вуглеводневий потенціал великих і надвеликих глибин України". Будь ласка, Петро Феодосійович.

ГОЖИК П.Ф. Дякую.

Шановні колеги, в зв'язку із такою неможливістю висловити всі питання, я зупинюся на двох, перше за все, вуглеводневий потенціал великих глибин, стосовно, як кажуть, України, от, то, що є які напрацювання в інституті, які зроблені академіком Лукіним, і відповідно далі – пошукові дослідження на нових площах.

Перш за все, я хотів би сказати, що ще 25 років тому поширено уявлення про близьке виснаження запасів природних вуглеводнів, от, як кажуть, і мало хто передбачав такий стрімкій зріст світових ресурсів нафти і газу, які показано на слайді першому. Показав, що цей феномен має для людської цивілізації по-справжньому доленосне значення, оскільки означає відстрочку на невизначений час кінця вуглеводневої доленосного значення епохи у світовій енергетиці.

Я хотів би сказати, що багато причин є, але одна з них – це є все-таки великих гігантських нафто- і газових родовищ на глибинах від 4,5 до 10,5 кілометра. Мабуть земні надра в перспективі є невичерпне джерелом вуглеводів, зокрема, газоподібних, що істотно змінює енергетичні перспективи людства.

Я хотів би це просто нагадати, що на думку департаменту США, в 2030 році в порівнянні з 2003 значення газу в енергоносіях світової промисловості зросте у 10 разів.

Що стосується, як кажуть, самих великих глибин. Ні для кого не секрет, що останнім часом відкрито багато великих, гігантських родовищ газових та газоконденсатних, нафтових родовищ. Я не буду перечисляти такі як Шардоніс і інші, всім відомі родовища, в яких виявлені аномально високі, надгідростатичні тиски, прояви глибинної гідрологічної інверсії та інші ознаки висхідної міграції суперглибинних нафтогенеруючих флюїдів, тобто підтоку флюїдів із глибини.

Що стосується України в цьому відношенні, то я хотів би просто нагадати, що надра України характеризуються максимально можливими стратегічними, формаційними, фазово-геохімічними діапазонами нафтогазоносності. Вказане стосується і доглибинного діапазону, що підтверджується промисловими припливами газу і конденсату з глибин 6-6,5 кілометрів в центральній частині Дніпровсько-Донецької западини, а також даним по надглибокому бурінню Карпатському регіоні на глибину близько 7 кілометрів, припливи нафти в інтервалі 5,2-5,8 кілометри, з хімічними характеристиками вуглеводних систем басейнів України. Це дозволяє високо оцінити вуглеводний потенціал глибинних надр України.

Тут я вам хочу розказати коротку історію. Ви пам'ятаєте, коли після відкриття гігантських родовищ почався великий спад, як кажуть, приросту запасу. Це привело до дефіциту пошукових об'єктів на глибинах менше 4 кілометрів. І тоді постало питання у зв'язку з тим, що в Сибірі відкрили невеликі поклади нафти, треба було припинити розвідку на Україні. Тоді, як кажуть, керівник нафтогеологорозвідувальної галузі вирішив піти на ризик і почати

глибоке буріння, це було на 4-5 кілометрів. У результаті чого за тільки 3 роки видобуток газу зріс з 20 до 50 мільярдів і досяг 68 мільярдів. У Центральній частині ДДЗ на глибинах понад 4 кілометрів було відкрито 96 газоконденсатних газів, а також нафтових і нафтогазових родовищ, з них 43 родовища на глибинах понад 5 кілометрів. Найбільші глибини отримані промислових припливів газу і конденсату встановлено на Перевізівському, Семеринківському родовища і сягають 6,2-6,5 кілометри. Саме в центральному сегменті ДДЗ були вперше виявлені основні закономірності газоносності глибокозалягаючих геологічних формацій, вторинний характер колекторів (слайд три), відкриття феномену суперколекторів, пов'язаних сталих потужних дебетів.

За даними комплексного вивчення деяких родовищ (слайд чотири) було встановлено, що глибоко залягаючий газоконденсатні родовища знаходяться в процесі формування, причому такими темпами які порівнюються з темпом інтенсивного видобутку.

Основна частина покладу ДДЗ на глибинах більше 5 кілометрів пісчаних порід нижнього карбона. У центральній і північно-східній частині ДДЗ, з одного боку, інтенсивно проявляється катагенез перетворення, а з іншого іпоген-легентичний метасоматоз.

Я хотів би сказати, що ці, як кажуть, два процеси, які привели до того формування надзвичайно цікавих колекторів. Я хотів би показати, щоб слайд 5 показали там.

Слайд 5. Це слайд 3, а слайд 5. Справа в тому, що в дослідженні глибоких свердловин показали, була можливість поетапно досліджувати на глибині 6,5 кілометрів. Тобто було доказано, що на великих глибинах всупереч існуючій думці, що на великих глибинах колектори, як кажуть, нормально..... маємо такий, як кажуть, ...

Більше того, ці колектори вони сприяють, як кажуть, надзвичайно хорошему дебіту, як кажуть, ці свердловини через те, так думка, що все-таки потрібно, якщо переходити на великі глибини все-таки починати з ДДЗ, де є вже встановлені припливи нафти.

Тому, як кажуть, оцей каркас тих колекторів на великих глибинах він є, тим моментом, який дозволить суттєво, як кажуть, збільшити видобуток нафти із цих глибини. Недивлячись на їх велику собівартість адже з великим дебітом вони будуть рентабельними це, як кажуть, перше, що я хотів би сказати в цій короткій доповіді.

Друге, як кажуть, саме, що все-таки треба поки що є у нас, незважаючи на всі ці процеси, які проходять в геологічній галузі, все-таки лишилися і геологи, і геофізики, і промисловики, які при належній увазі і належному, як кажуть, керівництві можуть створити певні, як кажуть, будемо говорити, повторно знову національну програму, для того щоб все-таки в нових умовах підійти до вирішення цього, надзвичайно складного, питання.

Я хотів би, що стосується великих глибин, я не хочу применшувати значення інших нафтогазоносних басейнів, там, західного, східного, але все-таки вважаємо, що першочерговими повинні бути все-таки центральний сегмент Дніпро-донецької западини. Він є найбільш перспективний в тому відношенні. І потім інфраструктура якась є і все інше.

Другий момент – це стосовно тих робіт, які виконує інститут. Це все-таки прямі пошукові методи. Вони ефективні, і арсенал ефективності їх суттєво зросла. Запропонована експортна маловитратна технологія об'єму низки наукових досліджень різних напрямів на основі високотехнологічних напрацювань геологічного, структурно-тектонічного, геофізичного, аерокосмічного, геотемпературного, гідроморфологічного, геохімічного напрямів, які супроводжувались з розробкою спеціальних високотехнологічних апаратурних комплексів. Я прошу прослідкувати ті слайди один за одним, які є далі. І апаратурних комплексів, як для

роботи як на землі, так і на морі. Ці комплекси апаратурні запатентовані і працюють, і ними вже цікавляться наші іноземні партнери.

Так от, і це, як кажуть, і дегазатори, і глибини відбору, дегазатори донних відкладів. До колективу залучені до виконання цих робіт самі висококваліфіковані фахівці. А апаратний комплекс, як кажуть, який зараз працює і вдосконалюється, також є група з фахівців, до речі, один із них, який приїхав із Севастополя, зараз новий апаратний комплекс на великих глибинах.

Про високу ефективність розроблених технологій, позитивні економічні показники отриманих результатів при вирішенні прикладних та фундаментальних проблем свідчить про результати досліджень більш як на 80 об'єктах суходолу та морських акваторіях, як традиційних так і не традиційних об'єктів. Включаючи верхніх шарів кристалічних порід. Коефіцієнт успішності 0,9.

Ці дослідження проводились на об'єктах НАК "Нафтогазу", "Укргазовидобування", "Укрнафти", а також комерційних нафтогазовидобувних підприємств. І зараз також проводять ці роботи. В процесі цих робіт були виявлені нові перспективні ділянки. Тобто є чимало об'єктів, які надзвичайно перспективні для подальшого, як кажуть, опробування.

Більше того, опробувані були астроблеми наші – Бовтиська і Оболонська, - які також показали високу ефективність, можна отримати припливи газових. Так у мене коротко. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Петро Феодосійович. І слово надається Михайлову Володимирі Альбертовичу, директору Інституту геології Київського національного університету імені Шевченка. Професор, доктор геологічних наук, тематика: "Нетрадиційні джерела вуглеводнів України". Будь ласка.

МИХАЙЛОВ В.А. Дякую. Шановний Микола Володимирович, шановні члени Верховної Ради, шановні колеги! Сьогодні багато говорилося про те, наскільки важливим є питання паливно-енергетичних ресурсів для економіки і життя нашої країни. Я не буду про це повторюватись. Сьогодні багато говорилося про те, в якому стані зупинилися наші роботи в галузі. Я теж про це не буду говорити.

Я хочу дуже стисло повідомити вам про ті основні результати, які ми отримали у справі вивчення перспективності України відносно нетрадиційних джерел вуглеводневої сировини як реального резерву підвищення видобутку вуглеводів в Україні. Далі, будь ласка.

Поняття нетрадиційних ресурсів включає сланцевий газ, газ ущільнених порід, сланцеву нафту і так далі, ви бачите на слайді. Далі, будь ласка. Основні регіони розповсюдження потенціальних, да, основним результатом наших досліджень було ствердження того, що Україна має великі перспективи у відкритті родовищ всіх типів нетрадиційної сировини, які головним чином зосереджені в трьох головних видобувних регіонів нашої країни, східний, це ДДЗ, західний, перед Карпатами, Карпат і південний, це Крим шельф Чорного і Азовського морів.

Далі, будь ласка. Нами встановлено, що найперспективнішим є східний нафтогазовий регіон, де Дніпровсько-Донецька западина є великим, приблизно 100 тисяч квадратних кілометрів потенційного газоносним сланцевим басейном, який за своїми параметрами, у тому числі і

геохімічними параметрами, може порівнятися з найкрупнішими басейнами Сполучених Штатів Америки, і так далі.

Далі, будь ласка.

Стратиграфічні одиниці були виділені найперспективніші, до них відносяться девонські, середньо-, ранньо- і пізньокарбонові поклади.

Далі, будь ласка.

Було оцінено порядку 11-ти площ на території ДДЗ, з них 4 виділені як перспективні, ви бачите їх назви на слайді, і прогнозні ресурси теж на слайді показані.

Далі, будь ласка.

Це розміщення цих площ на території ДДЗ.

Далі, будь ласка.

Крім цього, показано, що територія ДДЗ, її північно-західна частина перспективно на виявлення покладів сланцевої нафти і наведені конкретні товщі з конкретними показниками.

Далі, будь ласка.

Це стратиграфічні рівні західного регіону.

Далі, будь ласка.

Це розміщення родовищ в Криму.

Далі, будь ласка.

Перспективні рівні південного нафтогазового регіону.

Далі, будь ласка.

І це поклади, які концентруються в Майкопській серії, запам'ятайте, будь ласка, їх характер відклинювання по розрізу і так далі.

Далі, будь ласка.

Це приклади тих порід чорних сланців, чорних аргілітів і так далі, які за своїми геохімічними параметрами відповідають відомим породам відомих родовищ Сполучених Штатів.

Далі, будь ласка.

Теж приклад.

Далі. Далі, далі. Ну ви бачите, можна назад, ви бачите на скільки збагаченим органічною речовиною є у даному випадку чорний сланець, тут порядка 30 навіть трошки більше процентів, відсотків органічної речовини.

Далі, будь ласка. Ну, це найкращі, ясна річ, шліф. Приклади органічної речовини на великих глибинах.

Далі, будь ласка. Оцей бітум на глибині понад 5 кілометрів, це збігаються з тим, про що говорив Петро Феодосійович до мого виступу.

Далі, будь ласка. Це теж бітум в черепащі.

Далі, будь ласка. Були теж оцінені разом з фахівцями з геологічного інституту і інших академічних, і виробничих структур теж були оцінені перспективи імпактних структур в межах українського щита, і я підтримую думку Петра Феодосійовича відносно високої перспективності болтиської і оболонської структур.

Далі, будь ласка. Ну, і врешті-решт були зроблені загальні прогнози ресурсів вуглеводнів нетрадиційного типу в межах України. Ви бачите, там оцінка достатньо висока це трильйони кубічних метрів. Але...

Далі, будь ласка. Але треба мати на увазі, що реальні видобувні ресурси покладів вуглеводнів нетрадиційного типу будуть набагато меншими і, дай, Бог, щоб вони склали десь 10 відсотків від прогнозних ресурсів.

Справа в тім, що отримані наші фактичні матеріали, ви бачите, розріз Євгенівського, Євгенівської площі, де показані ті частини розрізу, які найбільш збагачені органічною речовиною, вони мають лінзовидну форму, швидко виклінюються і не прослідковуються по розрізу. Структура перспективних територій являє собою подібність слоеного пирога, ну, як ви бачите, на цьому слайді. І можна сказати так, що сланцевим газом в тій чи іншій мірі насичений весь розріз девону і карбону Дніпровсько-донецької западини. Це все гігантський нафтогазоносний басейн, але різні частини насичені по-різному. І тому, в першу чергу, треба вивчати геологоекономічну доцільність розробки таких родовищ. Тобто, я закінчую, головним, головною проблемою нетрадиційних ресурсів є брак фактичного матеріалу, багато про це говориться, але мало, хто реально займається реальним вивченням. І тому підтримка наукових досліджень з боку Верховної Ради, ясна річ, це одне з найважливіших питань, про що ми просимо, як про це вже говорилося.

Дякую за увагу. Мені здається, я вклався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Володимир Альбертович, двічі, і за регламент також.

До слова запрошується Хомин Володимир Романович, доктор технічних наук Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Тема доповіді: "Перспективи нафтогазоносності шельфу Чорного та Азовського морів". Будь ласка, Володимир Романович.

ХОМИН В.Р. Дякую. Шановні учасники комітетських слухань, важливим стратегічним завданням держави Україна є досягнення реально максимального можливого рівня забезпечення власними ресурсами, передусім нафтою і газом, що гарантує певну незалежність від зовнішнього світу та збереже значні валютні ресурси всередині країни.

Наступний слайд, будь ласка. На сьогодні нами акцентовано увагу на аргументи доцільності проведення пошуково-розвідувальних робіт на шельфі Чорного та Азовського морів.

Наступний. Щодо Південного нафтогазоносного регіону України, то за ступенем розвідуваності він знаходиться на початковій стадії, тобто розвідано до 5 відсотків ресурсів.

Особливо низький показник розвідуваності ресурсів вуглеводнів для українського сектору в акваторії Чорного і Азовського морів, хоча тут відкрито 18 родовищ нафти і газу.

Наступний. Початкові сумарні ресурси вуглеводнів українського сектору акваторії Чорного і Азовського морів оцінюються в об'ємі 2,3 мільярда тонн умовного палива. Всіх ресурсів видобуто тільки 4 відсотки. У той же час, як на материковій частині близько 67 відсотків. Поряд з цим, світовий досвід обґрунтовує інші напрямки розвитку геологорозвідувальних робіт.

Наступний слайд, будь ласка. Світовий видобуток енергоносіїв все активніше переходить на морський і океанічний шельфи. Станом на 2014 рік частка ресурсів, які видобувалися на шельфі, перевищує 50 відсотків від їх загальної кількості. І надалі ця цифра тільки зростатиме.

Одним з останніх прикладів може бути відкриття на початку 2015 року британськими компаніями першого родовища нафти і газу на шельфі Фолклендських островів. Також необхідно звертатися до досвіду пошуково-розвідувальних робіт на шельфі наших країн-сусідів.

Далі, будь ласка. Варто зазначити, що глибоководні ділянки шельфу Чорного та Азовського морів значною мірою зосереджені в економічній зоні Росії, Туреччини та Грузії, а Болгарії, Румунії та Україні належать в основному мілководні ділянки. Треба відзначити, що Туреччина, Болгарія та Румунія предметно зосередилася на проектах до розробки свої шельфових родовищ і досягли певних успіхів. Наприклад, у Болгарії, у Болгарії пошуково-розвідувальними роботами виявлено 2 газових родовища це Галата і Коліакра, у Грузії були виявлені 3 перспективні ділянки. Необхідно звернутися до досвіду Румунії, якщо за період з 1981 року по 2003 рік на Румунському шельфі було відкрито тільки 6 родовищ, то за подальші роки до сьогодні Румунія відкрила вже 8 нових покладів вуглеводнів. За рахунок цих родовищ щорічний нафтовидобуток збільшився на 7 мільйонів тонн. У 2006-2011 роках Румунія завдяки вміло створеному ажіотажу навколо судового процесу стосовно прилеглого шельфу острова Зміїний змогла залучити до 1,3 мільярда доларів інвестицій. Саме згаданий судовий процес та правова невизначеність статусу шельфу в районі острова Зміїний були значною перепорою залучення Україною інвестицій у цей регіон.

Наступний слайд, будь ласка. Остаточне рішення по справі Міжнародний суд ООН ухвалив 3 лютого 2009 року. Відповідно до нього острів Зміїний було визнано островом з територіальним морем у 12 морських миль. Проте, при цьому острів Зміїний не може вважатися частиною прибережної лінії України. Тому, враховуючи сучасний суспільно-політичний стан та тимчасову окупацію не тільки півострову Крим, а й прилеглого шельфу Чорного моря разом з одеськими безіменними родовищами, на слайді показано, особливу увагу необхідно звернути на перспективну на нафту і газ, північно-західну частину акваторії Чорного моря.

З довідки загальної. Освоєння ресурсів Чорноморської западини розпочато понад 30 років тому, проте здійснювалось дуже повільними темпами. В українському секторі Чорного моря відомо тільки 8 газових і газоконденсатних родовищ, які приурочені до теригенно-карбонатних утворень крейди палеоцену, еоцену та олігоцену.

За ступенем розвідуваності область досліджень сходиться на початковій стадії, освоєння потенційних ресурсів газу тут не перевищує 2 відсотків. Основні перспективи газонасності пов'язуються з осадовими комплексами палеозою, мезозою, але ступінь вивченості і надійності картування їх слабка.

Наступний слайд. В межах прилеглого шельфу острова Зміїний у крейдовий та палесвітлових сейсморозвідкою виявлено близько 50 локальних піднять, з яких 14 мають площу понад 20 кілометрів квадратних. Кількісна оцінка початкових сумарних ресурсів, вуглеводнів структур прилеглого шельфу острова Зміїний виконувалась по районах і зонах нафтогазонакопичення.

За результатами сейсморозвідувальних робіт виділено низку структур, будь ласка, наступний слайд, як мезозойських, так і палеонелових відкладах, що, як правило, представляє свої обмежені з однієї або з двох сторін порушеннями, які часто стратиграфічно або тектонічно екрановано.

Провівшу оцінку перспектив газонасності районів і зон визначені основні напрямки геологорозвідувальних робіт у межах континентального шельфу острова Зміїний.

Наступний слайд. Зокрема виділено перспективні райони: Каркеніцький газонасний район, Калеміцький газонасний район та Нижньокрутсько-Кілійський нафтогазонасний район. Зведена ресурсна база вуглеводнів прилеглого шельфу острова Зміїний і наведено в таблиці.

Дайте, будь ласка, наступний слайд.

І тому сьогодні першочергової території для постановки геологорозвідного відклади.

Наступний слайд, будь ласка. Є райони відкритих родовищ Одеський, Безіменний, зокрема підняття, де глибина моря становить тільки 20-45 метрів, глибина газоперспективних об'єктів переважно до тисячі метрів, а загальні ресурси становлять близько, будь ласка, наступний слайд, 120 мільйонів тонн умовного палива.

Відповідно необхідно зосередити геологорозвідні роботи на газоперспективних структурах прилеглого шельфу острова Зміїний. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Володимире Романовичу.

І слово надається Дорошенку Володимирі Михайловичу, Начальнику Управління геології та розробки родовищ нафти і газу відкритого акціонерного товариства чи публічному акціонерному товариству "Укрнафта".

ДОРОШЕНКО В.М. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Напрямки подолання рецесії видобутку нафти і газу на родовищах Укрнафти. Це тема доповіді. Будь ласка.

ДОРОШЕНКО В.М. Дякую.

Шановні учасники слухань! Можливо, я деякі моменти повторюся з представниками НАК "Нафтогазу" і "Укргазвидобування", але я мушу їх озвучити. Тому що це важливі від яких залежить в подальшому і стабілізація видобутку і його нарощування.

Власне, ПАТ "Укрнафта" на сьогодні залишається провідною нафтовидобувною компанією України.

У 2014 році отримано 87 відсотків нафти, 60 відсотків нафти з конденсатом і 9 відсотків газу від загального видобутку цих вуглеводів в Україні.

У розробці перебувають 82 родовища, з них 34 – чисто нафтових, 7 – чисто газових і газоконденсатних і 41 – нафтогазоконденсат, ну відповідно з різними покладами. Документи ще на 4 родовища, починаючи з минулого року, перебувають на розгляді на продовження, ну вже більше року розглядають Мінприроди.

Дещо гірша ситуація з спецдозволами на геологічне вивчення. У нас в 2013 році 4 спецдозволи закінчилися термін дії, в 2014 році ще 5 спецдозволів і от на сьогодні вони все переглядаються, розглядаються, просять доповнення якогось там папірця, якогось узгодження і на сьогоднішній день "Укрнафти" немає жодного спецдозволу на розвідку родовищ.

Починаючи з 2007 року процес видобування нафти і газу зазнав тривалої рецесії, власне, після нарощування видобутку з 2000 до 2007 року. починаючи з 2007 року, що співпадає з початком світової енергетичної кризи, почалось падіння видобутку і от уже на сьогодні за 7 років ми втратили, порівняно з 2007, біля мільйону тонн нафти видобуток і біля півтора мільярди газу.

Головні причини цього, які, чому я на них хочу зупинитися, тому що від них залежить і подальша стабілізація, і нарощування видобутку. Власне, головні причини ми поділили умовно на дві групи, це геологовиробничі і соціально-економічні або організаційні. До першої групи слід віднести наступні, це значне виснаження пластової енергії, перехід більшості, переважаючої більшості родовищ на пізню стадію розробки. Власне, на сьогодні 83 відсотки від початкових видобувних запасів нафти вилучено і 70 відсотків газу від початкових видобувних, по тих родовищах, які перебувають у нас на балансі.

Друге. Зростання ободеності продукції. Ободеність продукції свердловин, нафтових свердловин досягла 88 відсотків середньо по родовищах. Ну власне, на одну тону нафти ми видобуваємо, разом з однією тонною нафти видобувається 8 тон пластової води. Це досить велика кількість, вона негативно впливає як на роботу експлуатаційного фонду свердловин, власне зменшується кількість фонтанного фонду, зростає кількість механізованого, зростають витрати на підйом рідини, її транспортування, деемульсацію і зворотній закачку в пласт.

Третє. Розпорошеність родовищ за рівнем видобутку. 80 відсотків видобутку забезпечують відповідно 20 відсотків нафтових, якщо говорити по нафті. Тобто 80 відсотків видобутку нафти забезпечують 26 відсотків нафтових родовищ і таку ж кількість забезпечують 27 відсотків газових родовищ. Тобто звідси видно, яка велика кількість низькопродуктивних родовищ.

Четверте. Зростання кількості малодобітного фонду. 47 відсотків нафтових свердловин працюють з дебітом до 1 тонни в добу, забезпечуючи лише 5 відсотків річного видобутку нафти. Ну це співпадає з тими пропозиціями, про які говорив і Євстахій Іванович, і наступні доповідачі. 43 відсотки газових свердловин працюють з дебітами до 5000 метрів кубічних, в добу забезпечуючи 3,5 процентів видобутку від загального. Тобто видно, наскільки величезний низькодобітний фонд. Альтернативою тому, оскільки він економічно нерентабельний цей фонд практично, альтернативою є його ліквідація. Але ліквідувати цей фонд неможливо і недоцільно з наступних причин. По-перше, витрати на ліквідацію будуть надзвичайно великі. І, по-друге, ліквідація такої кількості свердловин суттєво

порушить систему розробки родовищ і призведе до небажаних наслідків порушення екологічної рівноваги.

Наступне. Зростає частка важкодебітних запасів, яка по нафті досягла 70 відсотків від поточних видобувних запасів, а по газу 50 відсотків. Разом з тим зростає і частка з запасів, які не охоплені процесом витискування нафти водою, власне, процесом, неохоплені процесом розробкою.

Низька забезпеченість на сьогодні та якість сировинної бази, я вже трошки про це говорив, стосовно ліцензій, при відсутності нових родовищ для поповнення видобувних запасів. Ну це, власне, можна назвати геологічні і виробничі проблеми коротенько.

Організаційні причини полягають в наступному. Це складність, тривалість, а часом і неможливість відведення землі під нафтопромислові об'єкти, що спричиняє зменшення обсягів буріння свердловин. На сьогодні у нас є в проектах біля 350 свердловин, які треба пробурити, проектних свердловин, а ми наступного року змогли пробурити лише 11, ввести в експлуатацію 11 свердловин, ну деякі ще перебувають буріння. Це надзвичайно низька кількість, якщо взяти в 2002 році, ми могли вводити до 30 свердловин в рік.

Далі. Негативна дія проявляється в цьому мораторії на зміну цільового призначення земельних ділянок сільськогосподарського призначення, відповідно до закону прийнятого у 2007 році. Переважаюча кількість родовищ якраз належать до цих земель.

Наступне. Покриття пріоритетних родовищ національними парками та природними заповідниками, при чому родовище вже існувало, вже була ліцензія на родовище, відведений гірничий відвід і ми визнаємо, що родовище накрите національним парком без ніякого узгодження. Значить таких родовищ у нас 22 родовища, які дають 25 відсотків видобутку всього річного видобутку. 30 відсотків площі цих родовищ покриті от такими парками. І при продовженні терміну дії поступає лаконічна відповідь: ми не продовжуємо, оскільки на території родовища розташований національний там заповідник чи якийсь парк. Далі. Ми не проти того і потрібні ці парки, але треба якось вирішувати питання, щоб і видобувати корисні вуглеводні, і дотримуватись екологічної чистоти нашої України.

Відсутність диференційованого підходу до оподаткування та механізму реалізації пільг на розробку родовищ з важковидобувними запасами. Я вже називав таку кількість запасів, ніяких підходів, пільг для того, щоб вкладати відповідно кошти немає.

Далі. Ігнорування стимулюючими функціями на розробку старих виснажених родовищ з недосконалими свердловинами, які, не зважаючи на дотаційність, утримуються разом з великим складом інженерно-технічного персоналу, інфраструктурою для запобігання порушень екологічної рівноваги. Значить Ріпнянське родовище. Приклад. В лютому 2014 року, це старе родовище ще позаминулого століття розробляється. В лютому 2014 року подали матеріали на продовження терміну дії ліцензії родовища, відповідно до цього всі свердловини закриті. І що ми бачимо? Уже в березні місяці почала зростати загазованість в території, навколо закритих свердловин. Уже півтора року розглядаються матеріали на продовження терміну дії спецдозволу.

Нам заважає також відсутність...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Володимир Михайлович, завершуйте, будь ласка.

ДОРОШЕНКО В.М. Я вже закінчую, два пункти.

Стимулювання проведення пошукових та розвідувальних робіт, враховуючи зростаючу їх складність. Це невеликі за площею поклади, великі глибини і жорстке дотримання правил охорони навколишнього середовища.

І нарешті, про що вже говорили – це відсутність єдиних українських правил розробки нафтових і газових родовищ, які вже давно мають усі національні компанії бувшого Радянського Союзу – і Білоруси, і Туркмени, і Таджики, Росія вже зробила, а у нас, ми діємо ще по правилам розробки бувшого Радянського Союзу. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

До слова запрошується Грудз Володимир Ярославович, професор Івано-Франківського Національно-технічного університету нафти та газу. Тематика: "Забезпечення ефективності експлуатації газотранспортної та нафтотранспортної системи України за умов неповного її завантаження".

Будь ласка, Володимир Ярославович.

ГРУДЗ В.Я. Газотранспортна система України є унікальною з точки зору її структури і можливостей. Вона опирається на магістральні газопроводи: "Союз", "Уренгой-Помари-Ужгород" і "Прогрес". Розрахункова пропускна здатність, яких складає 330 мільйонів кубометрів за добу або 123 мільярди кубометрів на рік.

На даний час газопроводи газотранспортної системи знаходяться в працездатному стані. Гідравлічна ефективність їх складає 95-98 відсотків і вони здатні забезпечити режим роботи для досягнення максимальної пропускної здатності.

Однак обсяги транспортування газу значно скоротилися, так зараз по газопроводах перекачується 100-120 до 150 мільйонів метрів кубічних газу, що складає 36,54 мільярди метрів кубічних у рік.

За таких умов виникає можливість множини допустимих режимів роботи системи магістральних газопроводів. Серед цих, серед множини цих режимів слід вибрати один оптимальний, який забезпечить мінімум енерговитрат на транспорт газу.

Такий підхід реалізувався методом конкуруючих варіантів, кожен з яких відрізнявся числом і порядком, порядковим номером працюючих компресорних станцій.

Реалізація такого варіанту (будь ласка, наступний) показує, що комбінація працюючих і непрацюючих компресорних станцій на магістральних, на системі магістральних газопроводів дозволяє змінювати пропускну здатність системи в широких межах і забезпечити практично будь-яке значення пропускної здатності. Це не значить, що щоденно слід реалізувати зміну технологічної схеми включати/відключати компресорні станції. Навпаки слід виробити стратегічну лінію основу на науковому підході до прогнозування газопостачання. І в такому випадку це дозволить скоротити обсяги паливного газу на перекачування по системі.

Будь ласка, наступний. При номінальній пропускній здатності розрахункова витрата паливного газу складає 6,2 відсотка від величини перекачування. Фактична витрата паливного газу у 2005 році, який був найближче, пропускна здатність, в якому була найближчою до максимальною складала 6,6 відсотка. Значить, на даний момент при роботі з недовантаженням величина витрат паливного газу лежить в межах 3-3,5 відсотки від обсягу перекачаного газу. Це пояснюється зменшенням числа працюючих газоперекачувальних агрегатів на компресорних станціях. Оптимізація режимів роботи газотранспортної системи дозволить скоротити витрати паливного газу на величину до 1... 1 і 1,3 мільярда кубометра на рік.

Другим аспектом скорочення енерговитрат на транспортування газу є зменшення енерговитрат при транспорті. Як відомо, енерговитрати залежать від швидкості руху газу в трубах. Тому для скорочення енерговитрат бажане підвищення робочих тисків магістральних газопроводів, тобто забезпечити роботу систем при високих тисках. Розрахунки показують, що зниження робочого тиску відносно максимального на величину 1 атмосферу 0,1 мегапаскаля призводить до збільшення гідравлічних витрат на 2 проценти на 100 кілометрів. Тобто це є серйозний резерв підвищення ефективності транспорту газу і зниження енергозатрат на транспорт. Крім того, слід зауважити, що при об'ємі, геометричному об'ємі газотранспортної системи 6,7 мільйона метра кубічних при високих тисках газотранспортна система поміщає 430 мільйонів кубометрів газу. Зменшення пропускної, зменшення кількості газу на 42 мільйони призведе до падіння тиску на 1 атмосферу. Це дає можливість в пікові моменти газопостачання забезпечувати населення природним газом, не використовуючи підземні сховища і реверсні перекачки. Тобто знову ж таки це призведе до економії енергоресурсів.

Наступний, будь ласка. Всі викладені підходи до режимів експлуатації газотранспортної системи викладені в керівних документах, які розроблені в Університеті нафти і газу.

Наступний, будь ласка. Нафтотранспортна система знаходиться в такому ж стані як і газотранспортна.

Будь ласка, наступний. Магістральні нафтопроводи, значить, з завантаженням, ну, зараз до 20, а то і менше відсотків від номінальної пропускної здатності.

Будь ласка, наступний. От показано графіки зменшення по роках пропускної здатності нафти і нафтопродуктопроводів. Значить, цей процес також дозволяє оптимізувати режими роботи магістральних нафтопроводів шляхом комбінації насосно-перекачувальних агрегатів з різними роторами і, що дозволить привести до економії енергоресурсів на транспортування нафти. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Володимир Ярославович.

І до слова запрошується Гундер Андрій - Президент Американської торгівельної палати в Україні. Доповідь на тему: "Важливість залучення іноземних інвестицій для нарощування видобутку нафти і газу в Україні". Будь ласка.

ГУНДЕР А. Дуже дякую. Микола Володимирович, дякую за можливість, щоб у нас сьогодні на комітетських слуханнях був і почутий голос інвесторів. Американська торгівельна палата в Україні об'єднує 600 найбільших інвесторів, які сьогодні тут працюють, а також ми тісно спілкуємося з міжнародними інвесторами, які спостерігають за новими можливостями

інвестицій. Наприклад, ми зараз готуємося до форуму, бізнес-форуму США-Україна, який відбудеться 13 липня у Вашингтоні за участі американського уряду, українського уряду Прем'єр-міністра, із них міністерств, це буде зустріч за найбільшими міжнародними інвесторами і якраз там в разі конкретні проекти.

Я би коротко хотів тільки зосередитися на трьох питання сьогодні. Саме що інвестори і які необхідності для залучення інвестицій, для нарощення видобутку нафти та газу в Україні. Є кілька таких складових, я просто сьогодні хотів би зосередитися на трьох.

Перше. Це передбачуваність правил гри. При прийнятті рішення щодо інвестування, видобування газу та нафти в певній країні, що є надзвичайно капіталоємною галуззю, інвестори аналізують на скільки передбачуваним є ринок, оцінюють відповідні ризики, здійснюють довгострокове планування. Не маючим впевненості в тому, що правила гри не будуть змінені в будь-який момент, вони не вкладатимуть гроші. Як всі розуміють, іноземні інвестиції - це нові технології, збільшення видобутку, робочі місця для громадян, зменшення залежності від імпорту.

Тому ми вважаємо за необхідне ще раз наголосити на недопустимості таких заходів, що мали місце, наприклад, у листопаді при прийнятті Постанови кабінету Міністрів України 647 або необґрунтоване підвищення фіскального навантаження.

Друге. Прозорість. Прозорість ринку є також одним з наших пріоритетів. Як ми вже зазначили, можливо, і не виникло питання щодо підняття ставок орендної плати, якщо у всіх учасників процесу було б чітке розуміння скільки насправді сплачують видобувні компанії до бюджету, якими є реальні цифри, а також, якщо були б розкриті відповідні надходження з боку уряду.

Тому Американська торгівельна палата в Україні підтримує ініціативу прозорості видобувних галузей, це що англійською Extractive Industries Transparency Initiative. Ця ініціатива допоможе, перш за все, зміцнити довіру між урядом та бізнесом, бізнесом та громадськістю. Не в останню чергу її імплементація допомогла б також налагодженню якісно інших відносин з громадами, на території яких видобувається нафта та газ. Ця ініціатива допомогла б нам продемонструвати майбутнім інвесторам, що наш ринок є прозорим, що він відповідає міжнародним стандартам.

Тому я хотів би наголосити на необхідності якнайшвидше прийняти законопроект 2591 про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення прозорості видобувних галузей в Україні.

І третє, останнє – проведення реформ. Останнім часом було задекларовано цілу низку реформ у нафтогазовому секторі. Ми, дійсно, вітаємо ці кроки, які вже були зроблені, як наприклад, прийняття Закону про ринок газу. Але надзвичайно багато ще потрібно зробити, щоб реформи не залишилися лише на папері. Наприклад, ми підтримуємо кроки та заходи викладені в Коаліційній угоді. Це і реформування земельного законодавства для потреб нафтогазу і промисловості, і стабілізація оподаткування видобутку вуглеводнів, і прийняття нового кодексу України про надра.

Відкритими ще також залишаються питання, над якими ми працюємо досить довгий час: прийняття оновлених правил розробки нафтових та газових родовищ, врегулювання питання реєстрації нафтових та газових свердловин та інше.

Ми маємо продемонструвати прогрес та мати чітке розуміння щодо часу, коли слід очікувати імплементацію зазначених реформ, які б зробили країну більш конкурентоспроможною. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я вам теж дякую.

І запрошується до виступу Карпаш Максим Олегович, професор Івано-Франківського Національно технічного університету нафти та газу. Доповідь на тему: "Енергоефективність та енергозощадження для нафтогазового комплексу нормативно-технічне та технологічне забезпечення".

Будь ласка, Максим Олегович.

КАРПАШ М.О. Шановний Миколо Володимировичу! Шановні присутні слухань! Дякую, за нагоду висловити свою думку.

Я не буду зупинятися на аналізі ситуації в плані енергозбереження чи енергоефективності, чи критиці, перейду до пропозицій.

Наступний слайд, будь ласка. Перша пропозиція це якраз до Комітету, який нас сьогодні приймає. Це внесення змін до відповідних законодавчих актів щодо створення такого поняття як револьварний фонд, так? Це спеціальний рахунок, на якому б накопичувались кошти на підприємствах, особливо це стосується муніципальної і бюджетної сфери, отримані за рахунок впровадження енергоефективних заходів. В результаті ці кошти можна було б, і прописати це відповідно законодавчо, реінвестувати в цю ж саму сферу, в тому числі для фінансування і наукових досліджень у цій сфері, оскільки джерела, як ми чули сьогодні від заступника міністра освіти, практично для цього немає. Ну і це відповідає взагалі європейській міжнародній практиці у цій сфері, такий ЕСКО-принцип.

Наступний слайд, будь ласка. Нами розроблена технологія за рахунок коштів від державного бюджету українського і Американського цивільного фонду досліджень і розвитку технологія контролю теплоти згорання природного газу. Фактично її впровадження дало б у технічному сенсі можливість реалізувати положення Закону про ринок газу, оцінювати не тільки об'єм спожитого газу, але його калорійність, енергетичну цінність. Наша технологія достатньо апробована вже промислово, технічно більш-менш досконала, тому тільки нам треба сприяння в плані її реалізації.

Наступний слайд. Друга пропозиція – це є привести у відповідність ті існуючі практики, які є, методики щодо оцінки втрат, технологічних втрат і витрат паливно-енергетичних ресурсів на всіх стадіях їх видобування, зберігання, транспортування. І тут є, ну багато є питань, оскільки існуючі методики практично не відповідають вже ніяким ні... морально застарілими є і технічно застарілими, ну і не відповідають ні міжнародним практикам ніяким. І мало того, можливо є сенс перейти до встановлення якихось єдиних максимальних норм технологічних втрат, які можуть собі дозволити ті оператори ринку.

Наступний слайд. Також ми пропонуємо звернутися до Міністерство енергетики та вугільної промисловості щодо створення, і от сьогоднішні події біля Києва є доказом цього, створення система банків даних щодо оцінки технічного стану, моніторингу, технічного стану об'єктів нафтогазового комплексу відповідального призначення. Це відповідає положенню, колись була програма науково-технічна "Ресурс", і відповідає взагалі практиці. Таку роботу ми вже почали з ДК "Укртрансгаз", створили для них базу даних фізико-механічних характеристик, їхніх сталей, які в них експлуатуються і, вважаємо, що такий досвід треба поширювати далі і відповідно створиться, і, по-перше, це гарантії

надійності нашої інфраструктури нафтогазової, ну, і, мало того, створює можливості для оперативного управління.

Наступний слайд. Далі ми на рівні технічного регулювання, оскільки зараз є, ну, політика в цій сфері така не, ну, скажемо, м'яко кажучи, незрозуміла, звернутись до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України і прийняти всі стандарти, які є за кодами "нафта" і "суміжні технології" всі, близько тисячі нормативних документів, міжнародні, європейські і всі повністю прийняти, гармонізувати їх в Україні методом передруку, так. Тобто вони будуть для початку на англійській мові, а частина вже є гармонізована, база в нас є, в нас є технічний комітет стандартизації на базі університету, який функціонує, є повним членом міжнародної організації, асоційованим членом європейських комітетів. Відповідно ми можемо, знаємо як це зробити і відповідно ми знаємо, що і підприємства нафтогазового комплексу зацікавлені в цьому як тільки планують працювати закордонні, так і вітчизняні, оскільки імпортують іноземне обладнання, і для виробників вітчизняного обладнання це так само є актуальним.

Наступний слайд. Далі в нас є проблеми в плані функціонування як реалізації наших наукових проектів. Це є перше в плані Верховної Ради України все-таки має бути двома законами нібито вже передбачено, що університети можуть відкривати рахунки в приватних комерційних банках державної форми власності. Ну, на сьогодні порядку такого немає. Це, ну, для нас є, великі для нас створює перешкоди в плані того, що ми не набуваємо тієї фінансової самостійності. Мало того, ми вважаємо, що якщо нам такі спростять, такі умови створять, то ми зможемо і отримувати більше коштів для фінансування наукових досліджень.

Наступний слайд. Друга пропозиція стосується, скажемо так, питань оподаткування, так. Для університету особливо важко виконувати роботи за кошти замовників в Україні, за кошти підприємства реального сектору економіки, оскільки по правилах, так, сучасних ми сплачуємо ПДВ по першій даті, так, по акт підписання робіт, а кошти можуть прийти набагато пізніше. Відповідно ми сплачуємо ПДВ, вимиваються кошти ті, які ми маємо невеличкі, і ми їх все одно сплачуємо і можемо деколи не отримувати навіть оплату. Ну, відповідно, можливо тут же розглянути в комплексі вже систему якихось податкових пільг для підприємств. Так? В разі, якщо вони фінансують наукові дослідження, їм якісь створити пільги, і це так само відповідає світовій практиці.

Наступний останній слайд стосується в новому Законі, який зараз багато обговорюється, в новій редакції про наукову і науково-технічну діяльність передбачити можливість для університетів вступати нашим інтелектуальним капіталом інноваційні підприємства створювати так звані університетські стартапи, залучати туди студентів і викладачів. Відповідно, для них має бути якийсь інший облік робочого часу для того, щоб в кінцевому випадку створювати нові технології, нові робочі місця, і далі рухати економіку вперед.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Максим Олегович.

До слова запрошується Гораль Ліліана Тарасівна, професор Івано-Франківського Національно-технічного університету нафти і газу. Тема доповіді – "Соціально-економічні аспекти освоєння ресурсів вуглеводнів в умовах децентралізації".

Будь ласка.

ГОРАЛЬ Л.Т. Дякую, пане голову.

Вельмишановні пані і панове! Сьогодні вже в кількох доповідях дотично зачіпалися питання соціально-економічних аспектів. Я постараюсь не повторюватися, а звернути увагу частково на інші сторони цих висвітлених питань.

Зрозуміло, що соціально-економічний розвиток характеризує якісний стан суспільного виробництва, природних і людських ресурсів, але він не можливий без урахування територіальних особливостей, зокрема, сильних і слабких сторін функціонування регіональних економічних систем, сприятливих і негативних тенденцій розвитку регіонів. Зрозуміло, що це зумовлено наявністю значною диференціації у забезпеченні необхідними економічним та соціальними ресурсами.

Зміни підходів до регіонального розвитку, яка відбулася в Європі на сьогоднішній день відбувається в Україні, направлена на посилення значення регіонів, органів публічної влади в регіонах у власному стратегічному плануванні та власному розвитку. Хочу звернути вашу увагу на як для прикладу на Івано-Франківську область, яка займає сьоме місце за рівнем видобутку в Україні валовий внутрішній продукт і валова додана вартість якої в загальному валовому продукті України становить всього-на-всього 2 відсотків. Крім того, Івано-Франківщина є одним з нафтогазових, великих нафтопромислових районів, на території якого є нафтопромисловий комплекс, представлений 14 великими стратегічно важливими підприємствами, більшість з яких ви тут представляєте чи вони вам відомі. Проте існують проблеми взаємодії: підприємство – регіон. І найбільш вагомими чинниками такої взаємодії, що стосується соціально-економічного спрямування, які виникають через функціонування підприємств ПЕК на території України є, власне, зменшення видобутку вуглеводню, сповільнений інноваційний розвиток підприємств, сплата податку на прибуток філіями вертикально інтегрованих структур, сплата рентних платежів, відведення землі під об'єкти нафтогазового комплексу, тощо. Звичайно, що вчені нашого університету глибоко досліджують ці питання, зокрема, і ви чули їх у доповідях, але, на жаль, останніми роками, як сказав наш ректор, відчувається втрата глибини контакту, на рівні нафтогазова галузь і галузева наука. Тому ми пропонуємо забезпечити гармонізовану участь у процесах і процедурах стратегічного планування розвитку нафтогазового комплексу регіону представників галузевої науки, бізнесу, влади і громадськості через впровадження в управлінську діяльність, управлінську практику обласних державних адміністрацій, обласних рад обов'язкових регламентів спільного вироблення важливих для прийняття соціально-економічних рішень. Зокрема, ми вважаємо за необхідне доповнити пункт перший статті 4 Закону України про державно-приватне підприємство... державно-приватне партнерство, перепрошую, підпунктом: освіта та наука.

Щодо регіональних розвитків, то останнім часом доходи місцевих бюджетів без трансфертів становлять близько 80 відсотків через сплату ПДФ, плату за землю та єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва. Відомо, що останніми змінами до Бюджетного кодексу, які передбачають бюджетну децентралізацію, передбачено розширення наявної дохідної бази місцевих бюджетів різними шляхами, в тому числі передачі плати за надання адміністративних послуг, збільшення відсотку зарахування екологічного податку, тощо. Проте цими змінами не передбачено збільшення дохідної частини немісцевих бюджетів на території яких існують підприємства паливно-енергетичного комплексу за рахунок плати за землю та рентних платежів для забезпечення місцевого бюджету стійкими доходами, які тісно пов'язані з економічною, соціальною, екологічною ситуацією регіону, нами пропонується удосконалення рентних... Попередній, будь ласка. Нами пропонується удосконалення рентного регулювання через диференціювання рентних платежів і їх перерозподіл.

Виступаючи тут, і пан Вітренко, і пан Гундар піднімали питання рентних платежів, але з точки зору їхньої величини. Ми б хотіли сказати, що нами розроблено диференційований підхід до зміни рентних платежів залежно від глибини залягання, від колекторських властивостей пластів та інших чинників.

Для усунення негативного впливу певних моментів, які не враховані в Податковому кодексі, нами пропонується у формулу диференціації рентних платежів ввести коригуючий коефіцієнт, який враховуватиме перераховані мною чинники. Застосування пропонованого підходу ніяким чином не зменшить величину надходжень до бюджету, але покращить фінансовий стан підприємств, які розробляють родовища з важко видобувними та виснаженими запасами.

Що стосується перерозподілу рентних платежів, то згідно статті Закону "Про рентні платежі" номер 1 вони є всі загальнодержавними обов'язковими платежами. Проте ми пропонуємо здійснити частково перерозподіл між державним бюджетом і місцевими задля реалізації стратегії і програм соціально-економічного розвитку відповідних територій. Обґрунтовується це тим, що на підприємствах Наддніпрянського, наприклад, і Долинського районів близько 30 відсотків населення зайняті, власне, у сфері нафтогазовидобутку чи в суміжних до них галузях. І погіршення соціальної політики спричиняє міграційні процеси та інші негативні чинники соціального незадоволення. Покращання ситуації можливо також і шляхом залучення коштів від частини рентних платежів до місцевих бюджетів територій, на яких існують підприємства паливно-енергетичного комплексу.

Аналогічна ситуація існує і з оподаткуванням прибутку філій вертикально інтегрованих підприємств. Податок на прибуток з філії сплачується за місцем знаходження головного підприємства, як правило, це в місті Києві.

На жаль, територіальні громади знову ж не отримують жодних платежів при такій ситуації.

Тому виникла необхідність створення соціально-економічного механізму удосконалення державного регулювання в процесі діяльності регіональних нафтогазовидобувних підприємств, які належать до транснаціональних галузевих структур в умовах децентралізації та створення умов для нагромадження синтезованого капіталу регіону з подальшим його розподілом та перерозподілом. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо ми також вам.

До слова запрошується Белькова Ольга Валентинівна, народний депутат, член Комітету з паливно-енергетичного комплексу. Будь ласка, Ольго Валентинівно.

БЕЛЬКОВА О.В. Дуже дякую, Миколо Володимировичу.

Вітаю всіх! Одразу зазначу, що фактично мій виступ буде таким трошки узагальнюючим.

Тому що багато було вже сказано з того, над чим ми працюємо у Комітеті саме сьогодні.

От я почну з констатації такого, що ми почули з виступів, в Україні є газ – і традиційний і нетрадиційний.

В Україні вже є перші кроки до ринку, сталого ринку прозорого газу. На цьому ринку є споживачі, які будуть довгий час незалежно від всіх наших намірів, вони будуть мати сталий попит на газ. І цей товар буде завжди користуватися туп попитом.

У нас є навіть Нафтогаз - найбільша компанія, яка сьогодні свідомо свого не ідеального становища на ринку і розпочала величезні реформи. Зі згоди політиків, зі згоди уряду сьогодні є рішучі кроки у сторону становлення нормальної ринкової ціни на газ.

У нас є наука, є технології, я щиро вдячна за ті доповіді, які ще раз надихають, що у нас є потенціал.

Чого у нас не вистачає?

На моє глибоке переконання, на сьогодні можна констатувати, що у нас не вистачає сьогодні лишень одного – інвестицій і в державні компанії, і в приватний видобуток. І без вирішення цього питання газ залишиться під землею, і він ніколи не дійде до споживачів.

Якщо розглядати чого сьогодні інвестори не приходять?

Є такі чотири ключові питання: перше, це фіскальний режим, який сьогодні тут говорили. Ми з колегами в Комітеті зробили перший крок, він також є не ідеальний, але це реально рішуча наша позиція, ми зареєстрували законопроект 2120, який пропонує ставки ренти, якщо не минулого року, то принаймні якісь компромісні, але це з точки зору вивчення міжнародної практики. Я переконую вас і змушена зізнатися, це недолугий спосіб, ставки ренти 35, 28, 15, як казав пан Вітренко, завжди будуть нівелюючими для деяких родовищ, вони не виправдають себе.

Який же спосіб можна знайти інший? Працюючи в робочій групі з Мінфіном, вивчаючи практику міжнародних компаній. От я особисто прийшла до висновку до того, що чим менша рента і чим більший спеціальний податок на прибуток для таких компаній, тим менше там потрібно буде по кожній скважині вивчати її фактично геологічні показники, тому що коли визначається окремо по кожному показники, це є також корупція, можливість для корупції.

Це ідея для обговорення, але, користуючись нагодою, я хотіла би закликати всіх вас – не мовчіть, а пишіть міністрам, пишіть Кабміну, пишіть нам. Закликаю вас, це не має бути проблемою тільки обговорень, це питання не має бути сором'язливо деь там обговорюватися в робочих групах.

Друге, це прозорість, про яку сьогодні говорили вже переді мною. Ми також зареєстрували цей законопроект, будемо просити на наступному тижні, наполягати і блокувати трибуну будемо, і будемо робити все для того, щоб його прийняли. чому це важливо? Тому що навіть коли вирішувалося питання про ренту, неможливо було довести. Так хто ж це є, газовидобувні компанії? Це жирні коти, як говорять, чи це ті люди, які створюють ВВП в Україні і платять, і в місцеві бюджети, чи в які, чи в загальний бюджет.

До речі, користуючись нагодою, доповідаю вам, пані Лілія. І буду просити допомогу у Миколи Володимировича. Ми підготували законопроект про перерозподіл рентних платежів на газ та на нафту між загальнодержавним бюджетом і міськими бюджетами, а саме ми запропонували 5 відсотків від загального обсягу рентних платежів направити у місцевий і обласний по півтори і в сільські/селищні 2 відсотки. Але його не реєструє Верховна Рада і я змушена звернутися до вас, і попросити вас, щоб ви мені допомогли...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чого?

БЕЛЬКОВА О.В. Ну кажуть, є якісь там інші, але, з огляду на те, які там ставки запропоновані, він не пройде. Тому я підійду до вас і, будь ласка, попрошу вас сприяти.

Далі, я би хотіла сказати ще наступне, недосить тільки змінити сьогодні ставки, не досить, тому що Україна в стані війни, у нас є величезні ризики і ми повинні бути свідому тому, що у нас не вистачає багатьох механізмів. Одним з таких традиційних механізмів залучення інвестицій в exploration цю індустрію, да, це є так звані PSA або угоди про розподіл продукції. В Україні їх було там штучки 4, значить, розмова з тими компаніями, які сьогодні приходили саме за цими угодами, підводити підсумок, що воно ніби існує на папері, а в реаліях не існує, це найбільш очевидний механізм для залучення інвестицій саме в державні компанії. Крім того, слід констатувати, що в Україні сьогодні в газовидобувній індустрії не існує рівних умов для всіх. У нас є дуже різні умови для дуже різних людей і саме це оборює спільноту і далі з'являються ідеї бо розкуркулить когось, або перерозподілити, або ще щось. Це повинно бути вирішено цими найближчими місяцями і ми будемо працювати над цим.

Ну, в принципі, я би хотіла сказати, що є багато мілких речей, які вже були наголошені, але, очевидно, що всі політики, всі науковці сьогодні стверджують одне: ми можемо роками шукати спільну мову з Росією, ми можемо найняти найкращих менеджерів для обговорення питання реверсу з Європою, але найбільший інтерес у України як раз заключається в тому, щоб видобувати свій власний газ і забезпечити українців українським газом. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вам дякую, Ольга Валентинівна. І до слова запрошується директор енергетичних програм Центру Разумкова Омельченко Володимир Юрійович. Будь ласка.

ОМЕЛЬЧЕНКО В.Ю. Дякую, Микола Володимирович, дякую.

Шановні учасники слухань, ну, в першу чергу хотів би я погодитися з усіма, що дійсно ми прийшли до загального висновку, що в Україні вистачає власної ресурсної бази, щоб повністю себе забезпечити власним ресурсом природного газу до... Ну, я думаю, що протягом до 25, до 2025 року, протягом наступних 10 років ми здатні, якщо будемо виконувати стимулюючі заходи в політиці податковій, збільшити видобуток десь до 40 мільярдів кубічних метрів і таким чином повністю позбутися залежності від імпортного газу. Що для цього треба зробити. Я хотів би сказати основні такі тези.

Ну, безумовно, що на першому етапі формування податкової політики ставка рентних платежів повинна не перевищувати 35 відсотків. Але знов-таки, що міняються ціни на природний газ, міняються геологоекономічні умови. І тому навіть той закон, законопроект, який розроблений Комітетом, якщо він пройде, то він не буде універсальним на всі часи. Тому я пропоную, що на другому етапі доцільно розробити об'єктивну методику визначення оптимального податкового навантаження на газодобувні підприємства на основі передових міжнародних, значить, досвіду та з урахуванням специфіки геологоекономічних умов видобутку в Україні. Ну, і це буде сприяти, значить, видобувати газ не тільки з родовищ, які, значить, економічно зараз на сьогодні можна видобувати, але також ті родовища, які, і ті поклади, які важко видобувні і фактично вони знаходяться в такому далекому резерві і ніколи за сприятливої, якщо не буде змінена політика податкова, ніколи не будуть видобуті.

Друге питання. Це потрібно провести інвентаризацію виданих ліцензій та діючого фонду свердловини, інтенсифікувати видобуток на виснажених родовищах шляхом застосування сучасних технологій використання можливостей малих родовищ.

Ну, і дуже важливе питання - це реформування НАК "Нафтогаз України". Що, безумовно, от я спостерігаю за роботою всіх команд "Нафтогазу України" і сам працював, коли тільки "Нафтогаз" створився, значить, ну, протягом 5 років і, на мій погляд, що на сьогодні команда "Нафтогазу" найбільш сильна, найбільш в неї такі, реформістські, підходи, і вона вже багато чого досягла. І тому зараз потрібно сконцентрувати увагу цієї команди саме на виконання заходів, які передбачені в законі, який прийнятий нещодавно, "Про ринок природного газу". І це буде такий, дуже серйозний чинник демонополізації ринку і сприяння видобутку газу в Україні.

Ну і тут треба звернути увагу на те, що дуже швидко потрібно зробити наступне: треба досягнути того, щоб все ж таки компанія "Укргазвидобування" продавала природний газ не через НАК "Нафтогаз", а безпосередньо споживачам, і це б її стимулювало до розвитку, підвищило і однозначно інвестиційну привабливість.

Четверте: повне усунення цінових диспропорцій на ринку газу до 2017 року і застосування адресної допомоги малозабезпеченим категоріям громадян у грошовій формі відповідно до положень соціального меморандуму Енергетичного Співтовариства.

Ну і накінець п'яте – це дуже важливе питання, воно зараз актуальне. У зв'язку з приєднанням України до Договору про Енергетичне Співтовариство має бути посилена взаємодія з Європейським Союзом стосовно завершення створення єдиного газового ринку, одним із основних інструментів якого є якісна зміна ролі національного регулятора, що полягає у зростанні самостійності регулятора та його тісної кооперації з регуляторами країн ЄС, а також з недержавними координуючими органами АСЕР.

Ну, і інші заходи, вони визначені в проєкті енергетичної стратегії України до 2020 року. І, на мій погляд, якщо цей документ буде реалізований, то Україна зможе досягнути вже до 2020 року енергетичної безпеки і забезпечити видобуток, який би дозволив Україні спокійно себе відчувати і не лякатися якихось там загроз і тиску в газовій сфері. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Володимир Юрійович.

Слово надається Павленко Олені Михайлівні, президенту "Діксі Груп". Будь ласка, Олена Михайлівна.

ПАВЛЕНКО О.М. Дякую дуже. Можна включити презентацію?

Тема мого виступу – це прозорість видобувної галузі, цю тему все сьогодні піднімали. І головний меседж. Який би я хотіла сказати сьогодні, це те, що якщо Україна хоче залучати інвестиції, якщо Україна хоче нарощувати видобуток і посилювати енергетичну безпеку, то доведеться нам посилювати і прозорість видобувної галузі, як необхідний елемент до досягнення цієї цілі.

Будь ласка, наступний слайд.

Тут видно як країни Західного світу зараз змагаються, умовно кажучи, за імплементацію різних стандартів, прозорості у своїх видобувних сферах, через законодавство звичайно ж. Швейцарія, Південна Африка, Австралія лише розглядають різні можливості імплементації. Сполучені Штати вже запровадили, прийняли як законодавство, але воно ще не діє по факту. Європейський Союз, ви бачите, воно розтягнуто на дві такі, на дві частинки, тому що директива Європарламентом, дві директиви по бухгалтерському обліку і по прозорості вже прийняті, і країни ЄС повинні їх адаптувати в своє законодавство. Зараз, наприклад, Франція і Великобританія чудово їх адаптували, Німеччина в процесі, Канада буквально на днях, власне, запровадила вже законодавство своє по посиленню прозорості у видобувній галузі, а Великобританія, наприклад, вже з наступного року і в Норвегії, здається, вже почалось звітування всіх компаній, які займаються видобутком по тій діяльності, яка була за рік наперед, тобто якщо вони в 2015 опублікують звіт, вони показують все, що вони платили, всі кошти і діяльність свою за 2014-й.

Будь ласка, наступний слайд.

Чому так важлива прозорість для всіх країн, які ви бачили?

Насправді ця тенденція, вона дуже чітко спостерігається останніх 2 – 3 роки, тому що це теж спосіб залучити інвестиції. Ми чули сьогодні Американську торгову палату про те, що якщо інвестор розуміє правила гри, якщо вони прозорі, інвестор швидше піде в таку країну, ніж в країну, де треба шукати з десятьма юристами, як воно працює, як працює регуляторка.

Ми всі пам'ятаємо досвід Румунії, коли населення вигнало компанію "Шеврон", фактично, тиском через те, що вважало, що це дуже небезпечний видобуток сланцевого газу. Аналогічна ситуація у Франції. Там важко іде видобувна діяльність, зокрема, нетрадиційного газу, а ті країни, де місцеві громади можуть знаходити спільну мову з компаніями, демонструють значно кращий результат. І це також питання прозорості і роботи компанії.

Міжнародний імідж і рейтинги, безумовно, це важливо, і я хочу сказати, що Світовий банк нещодавно ще раз підтвердив, що видобувна галузь і прозорість видобувної галузі в Україні це теж є один з його пріоритетів.

І останнє, звичайно, це менше шансів для корупції, і ми знову ж таки не будемо сперечатися про "жирних котів" чи просто там невеличкі компанії. Ми будемо бачити конкретну конкуренцію між гравцями.

Наступний слайд, будь ласка. Це дуже коротко, як виглядають звітування, умовно кажучи, в Сполучених Штатах. Там є окремий сайт, на якому будь-хто може легко побачити... Оце, наприклад, витяг із сайту, скільки роялті, скільки платежів отримано від різних платежів, від видобутку вугілля, нафти, газу. Наступний слайд, будь ласка.

Це так само на цьому сайті можна побачити, як кожна компанія платить по кожному виду податку. І це може побачити будь-який житель свого регіону.

Наступний слайд, будь ласка. На цьому ж сайті, що, до речі, цікавий, мабуть, Україні ще далеко, показано, як розподіляються кошти, які надійшли від видобувної галузі, куди і на який розвиток країни вони пішли.

Наступний слайд, будь ласка, В Україні зараз говорили про... Якщо можна, я закінчу.

В Україні говорили зараз про ініціативу прозорості видобувних галузей. Це той міжнародний стандарт, який Україна зобов'язалась імplementувати в жовтні 2015 року ми повинні видати звіт, де показати два види інформації.

Перший вид – це контекстуальна інформація: опис, перелік ліцензій, власників родовищ, обсягів видобутку.

І другий – це фінансова інформація, скільки компаній і яких платежів у які рівні бюджетів сплатили?

Усю цю інформацію буде публікувати, збирати, аналізувати і публікувати незалежний аудитор, який зараз відбирається Міністерством енергетики за кошти Світового банку.

Наступний слайд. Це дуже коротка інформаційна довідка про те, де зафіксовано зобов'язання по ініціативі прозорості – Угода про асоціацію, непрямо, план дії "Відкритий Уряд", коаліційна угода і дорожня карта євроінтеграційних реформ.

Наступний слайд, будь ласка. Я хочу сказати, що ми насправді рухаємося для того, щоб видати цей звіт. Для цього ми спільно із депутатами, із компаніями із Міністерством енергетики просуваємо законопроект, про який сьогодні казали по ініціативі прозорості. Ми дуже очікуємо і вважаємо, що це дуже важливо, щоб він був прийнятий до початку липня інакше ми не встигнемо видати звіт у жовтні місяці. А цей звіт підв'язаний під іншу важливу річ – макрофінансову допомогу Європейського Союзу в розмірі 1,8 мільярда. Це потрібно пам'ятати всім.

Друге, паралельно зараз розробляється проект розпорядження Кабінету Міністрів, який зафіксує процедуру звітування цих компаній. Зараз цей проект розпорядження знаходиться на погодженні у різних міністерствах і ведеться робота з компаніями. Ми намагаємося розповідати компаніям, що публікувати і бути відкритими, це треба не лише з-під палки, а з власного бажання і для того, якщо ти хочеш залучити додаткові інвестиції, - будь добрий і будь прозорим.

Наступний слайд, будь ласка. І як другий інструмент посилення прозорості ми всі повинні пам'ятати, що Україна, і це записано в Угоді про асоціацію, повинна імplementувати ту саму директиву з бухгалтерського обліку, а надалі і прозорості, яка є значно жорсткіша ніж ініціатива прозорості. Вона буде вимагати звітування на проектному рівні по кожній компанії, по кожному проекту і показувати значно більший обсяг платежів, ніж навіть цього вимагає ініціатива.

Дякую дуже за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вам дуже дякую.

Шановні колеги, в мене неприємна новина. Список виступаючих у мене закінчився.

Якщо хтось хоче сказати щось дуже розумне, дуже коротко. Є бажачі?

Будь ласка.

_____. (Не чути)

Подання Чорноморнафтогазу від Мін'юсту вже є. Нам заважає працювати єдине, це вимоги кредиторів, тому що стандартна ситуація, ви знаєте, а і вже все. начебто все, да. Значить кредитори, відповідно ми в арештованих рахунках знаходимося.

Тож підготували законопроект, прохання народних депутатів підтримати цей законопроект, який стосується введення мораторію на виплату кредиторської заборгованості, бо якщо не буде прийнятий такий закон, то товариство лишилось там пару місяців. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я вам дякую.

І Інститут електрозварки, руку піднімав.

Будь ласка.

КУЧУК-ЯЦЕНКО С.І. Дякую.

В доповіді Євстахія Івановича Крижанівського були приведені такі доцільність використання стисненого газу.

Цією проблемою наш інститут спільно з Івано-Франківським університетом, займається вже майже два роки, і, як наслідок цієї роботи, є обґрунтування технічне і економічне, застосовування та транспортування стисненого газу для малодебітних скважин, перше за все для Чорного моря, цієї акваторії. І, крім того, і на відстані більш великі, скажімо, побережжя Турції, Поті і інші.

Були розроблені типові проекти барж, які можуть використовувати ці перевози, і випробувані різні типи високомісних балонів, які не поступаються по параметрах кращим зарубіжним зразкам.

Тому у нас пропозиція є все ж таки в проект рішення включити ці роботи і розвиток цих робіт по стисненому газу, тим паче що є і підтримка, інвестиційна підтримка від американських фірм, "CNJ" і інших, які зацікавлені в створенні такого першого пілотного зразка, який міг би вже далі цілий тираж організувати таких робіт. Що це дає? Ну, приведу приклад. От пропрацьовували варіант перевози стисненого газу від Поті до Одеси. Дві баржі, грузомісткість яких може бути 30 тисяч тонн, забезпечують перевозку мільярда кубів за рік. Ну, досить впевнені доводи на користь того, щоб застосовувати цей метод. То ми дивилися тут проект рішення, і нам представляється, що можна до пункту – це другий розділ "Міністерство енергетики та вугільної промисловості", - пункт 2.4.3, от в нього якраз включити про стиснутий газ, доцільність його використання, тут якраз мова йде про малодебітні і економічні засоби транспортування, включити до цього розділу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я вам дуже дякую за виступ.

Будь ласка, ви представтесь.

Мончак В.Р. доцент Університету нафти і газу.

Бажано було би внести зміни до Закону про ліцензування, і особливо для відновлення свердловин, цю процедуру віддати місцевим органам влади, для того щоб ця процедура була простішою.

І друге. Там в нашому рішенні записано, дозволити продаж видобутої нафти нашому університету це треба поширити і на бюджетні організації, зокрема ті, які працюють в НАК "Надра України", які мають по кілька тонн нафти на місяць, а продати її не можуть. Значить треба їх долучити туди.

І я би ще одне єдине наголосив, що введення законсервованих, у нас є законсервовані газові і нафтові родовища, особливо газові окремі, ну наприклад Красногірське в Чернівецькій області і інших областях, які мають запаси на сьогоднішній день, по різних причинах або за ліцензування, або інших бюрократичних причин не вводяться в експлуатацію. Їх треба просто ввести і таким чином економити кошти, не виплачувати іншим державам валютні кошти, а залишати в Україні, це покращить добробут життя народу. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, ми вже перейшли до обговорення і рекомендацій. Яка у мене є пропозиція. Якщо є рекомендації, які структурно міняють проект документу, я прошу висловитися. Якщо є рекомендації конкретно, краще їх передати письмово, щоб ми нічого не забули, не пропустили і тому подібне.

І ще я дуже просив би, у ваших виступах дуже багато звучало пропозицій по розроблених проектах законів. До рекомендацій у мене особисто є одне зауваження, що все перекидаємо на Кабінет Міністрів, Кабінет Міністрів зроби цей закон, цей закон, цей закон. Процедура проходження законопроектів в Кабінеті Міністрів вона досить довга, вона розтягнеться на місяць. Якщо є живі документи, ми можемо попрацювати Комітетом з депутатами, щоб їх зареєструвати як законодавчу ініціативу депутатів, це з нашого Комітету чи з іншого, кому вони там підпорядковані.

Ітак, по рекомендаціям є принципові зауваження? Немає. Тоді ми дуже чекаємо від вас всіх пропозицій без виключення. Ми на одному з найближчих засідань Комітетів, будемо робити його відкритим, всіх запрошуємо. Коли зведемо весь документ повністю, обговоримо його на Комітеті і приймемо.

А зараз я дуже дякую всім за участь в сьогоднішніх слуханнях. Дуже дякую і особливо – Івано-Франківський університет.